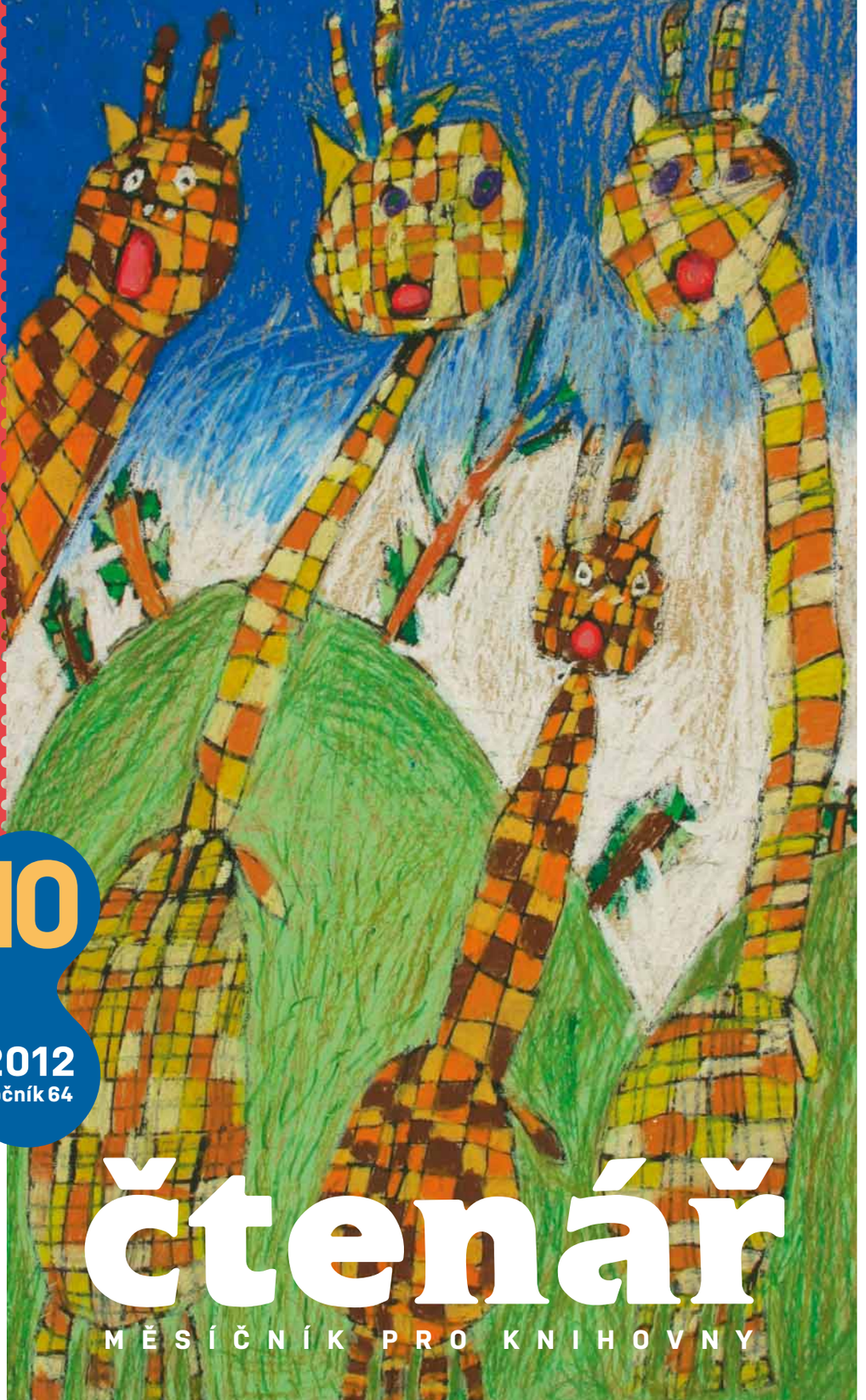

Marek Zemjanek 7 let • ZUŠ, Spišská Belá • 2010

10

2012
ročník 64

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

9 770011 232004 10

Cena 40 Kč

OBSAH **čtenář**

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY 10 • 2012 • ročník 64

343 ..... **České databáze v knihovnách a dalších paměťových institucích** • Eva Svobodová

346 ..... **Pedagogická bibliografická databáze na webových stránkách Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského** • Marcela Petrovičová

349 ..... **Knihovnictví jako profese – 1** • Jana Poláčková

356 ..... **Ochutnávka informačního vzdělávání na vlastní kůži** • Lenka Šimková

357 ..... **Kdy přestat dětem číst nahlas?** • Irena Koźmińska, Elżbieta Olszewska

360 ..... **Knihovnická, historická i kulturní zastavení v okolí Opole** • Lenka Šimková

362 ..... **Místní knihovna v Holasovicích v novém** • Helena Dehnerová

363 ..... **Turecká literatura – známá neznámá**
– **Stručný průvodce po historii turecké literatury** • Petra Sedmíková
– **Současná turecká literatura promlouvá ženským hlasem** • Hana Moualla
– **Elif Şafak – mystika Východu snoubící se s pragmatičností Západu** • Hana Moualla

369 ..... **JAK NA TO**
Knihy v pohybu • Lenka Hanzlíková

371 ..... **Od Večerníčku k Nekonečnému příběhu** • Miloslav Linc

373 ..... **Z KNIHOVEN**

374 ..... **PTEJTE SE KNIHOVNY**

374 ..... **PRÁVNÍ PORADNA**

375 ..... **LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN**

376 ..... **LITERÁRNÍ VÝROČÍ na listopad**

378 ..... **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ ZE ŠVÉDSKA**

379 ..... **ZE SVĚTA**

380 ..... **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**

Timea Biehler 7 let • ZUŠ, Trenčín, Slovensko • 2004
Judita Konečná 8 let • ZUŠ, Žilina, Slovensko • 2012
Jakub Haluška 8 let • ZUŠ, Krásno nad Kysucou, Slovensko • 2011
Kristína Majsniarová 12 let • ZUŠ Jána Cikkera, Banská Bystrica, Slovensko • 2011

Středočeský kraj

Vydává:
Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
Redaktorka: Olga Vašková
Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):
Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:
PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),
PhDr. Ladislav Kurka, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,
PhDr. Vít Richter, Mgr. Renáta Salátová,
PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:
Rozesílání časopisu zajišťuje A.L.L. production, spol. s r. o., F. V. Veselého 2635/15, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice, tel.: 234 092 811 (Petra Vojtová),
e-mail: petra.vojtova@predplatne.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.
– drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.; B. Welemínová – PERIODIKA.
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč)
Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r. o., Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: 00421 249 111 203,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,572 € (dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 10. 2012.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- Czech databases in libraries and other memory institutions *Eva Svobodová* |343
- Pedagogical bibliographical database on the National Pedagogical Museum and Comenius Library websites *Marcela Petrovičová* |346
- Librarianship as a profession – 1 *Jana Poláčková* |349
- Information education firsthand – a taster *Lenka Šimková* |356
- When should you stop reading out loud to children? *Irena Koźmińska, Elżbieta Olszewska* |357
- A librarian-related, historical and cultural stop near Opole *Lenka Šimková* |360
- New Holasovice District Library *Helena Dehnerová* |362
- Known and unknown Turkish literature |363
  – A brief guide to the history of Turkish literature *Petra Sedmíková*
  – Contemporary Turkish literature speaks in a woman's voice *Hana Moualla*
  – Elif Şafak – eastern mysticism wedded to western pragmatism *Hana Moualla*
- HOW TO: Books in motion *Lenka Hanzlíková* |369
- From Bedtime Story to Neverending Story *Miloslav Linc* |371
- FROM THE LIBRARIES |373
- ASK A LIBRARIAN |374
- LEGAL ADVICE: Copying music scores *Tereza Danielisová* |374
- Regular features

AUS DEM INHALT

- Tschechische Datenbanken in Bibliotheken und anderen Kulturinstitutionen *Eva Svobodová* |343
- Die pädagogische und bibliographische Datenbank auf den Webseiten des nationalen Pädagogischen Museum J. A. Comenius *Marcela Petrovičová* |346
- Bibliothekswesen als Beruf – 1 *Jana Poláčková* |349
- Erfahren Sie die Kostprobe von der Informationsbildung am eigenen Leben *Lenka Šimková* |356
- Wann soll man mit dem lauten Vorlesen für die Kinder aufhören? *Irena Koźmińska, Elżbieta Olszewska* |357
- Eine bibliothekarische, historische und auch kulturelle Station in der Opole Umgebung *Lenka Šimková* |360
- Die ganze neue Ortsbibliothek in Holasovice *Helena Dehnerová* |362
- Türkische Literatur – bekannte und unbekannte |363
  – ein Kurzhandbuch für die türkische Literatur *Petra Sedmíková*
  – gegenwärtige türkische Literatur spricht durch weibliche Stimme ein *Hana Moualla*
  – Elif Şafak – orientalische Mystik vereint sich mit dem westlichen Pragmatismus *Hana Moualla*
- WIE DARAUF: Bücher in Bewegung *Lenka Hanzlíková* |369
- Von Sandmann zu der Unendlichen Geschichte *Miloslav Linc* |371
- AUS DEN BIBLIOTHEKEN |373
- FRAGEN SIE DIE BIBLIOTHEK |374
- DIE RECHTSBERATUNGSTELLE: Notenaufnahmekopieren *Tereza Danielisová* |374
- Ständige Spalten

OD REDAKČNÍHO STOLU

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
před nedávnem jsem se přiměla otevřít několik krabic s výstřižky z časopisů a novin, obsahující rozhovory se spisovateli, recenze, literární eseje a další kulturní zajímavosti. Tento archiv jsem si pořizovala v dávné „předelektronické“ minulosti, kdy se mi o přehledné a úplné databázi toho, co, kdy a v jakém periodiku vyšlo z oboru mého zájmu, ani nesnilo.

Toto mé přemítání úzce souvisí s tématem *Čtenáře*, kterého právě otevíráte, s problematikou českých odborných, především článkových databází pořizovaných v knihovnách a paměťových institucích. Autorka se v něm zabývá rozvojem bibliografických databází, jejich významem a užitečností, seznamuje s výsledky semináře, který se konal v dubnu v SVK v Hradci Králové a představuje i vizi budoucnosti. Vznik jakési *databáze databází*, která by zastřešila všechny už existující, o nichž se ovšem mimo knihovny a instituce moc neví. Než však takový ideální stav nastane, chceme vás postupně s některými databázemi seznamovat. Jako první představujeme bibliografickou databázi pedagogické knihovny J. A. Komenského. Můžeme slíbit, že další budou záhy následovat.

Že číst dětem nahlas je v mnoha směrech důležité, není třeba dnes už snad ani zdůrazňovat. Přesto si dovolím upozornit na ukázku z knihy dvou polských autorek, kterou najdete v tomto čísle. Musím přiznat, že mi pomohla uvědomit si chyby, které můžu napravit už jenom u svých vnoučat. Číst s nimi nahlas, i když to už samé zvládají, a to až do chvíle, kdy o to budou stát. Kniha *Výchova prostřednictvím čtení,* o níž se zmiňuji, je zajímavá a podnětná, přeložit ji do češtiny by bylo víc než žádoucí.

Podobné „přimlouvání se“ k překladům do češtiny obsahují i texty věnované tentokrát turecké literatuře. Je v nich nastíněna stručná historie a současnost této vzdálené a bohaté literatury, kterou jsme zatím měli možnost poznávat jen prostřednictvím několika tamějších autorů. A že jich za překlad stojí daleko více, o tom není třeba pochybovat.

Víc z obsahu se mi do tohoto sloupečku opravdu nevešlo. Věřím však, že si v říjnovém čísle každý z vás něco užitečného najde.

Olga Vašková

POZNÁMKY DO DIÁŘE

Národní technická knihovna v Praze připravuje **Seminář k zpřístupňování šedé literatury**, který proběhne **23. 10. 2012**. Zaměřuje se na problematiku šedé literatury v ČR i v zahraničí, na nové trendy a projekty v této oblasti. Letošní ročník akcentuje šedou literaturu coby výsledek vědeckého výzkumu. Přednášející se budou věnovat možnostem registrace, archivace a zpřístupnění dokumentů, které v rámci výzkumu vznikají. Seminář je určen knihovníkům, správcům digitálních sbírek, IT pracovníkům, vedoucím pracovníkům, studentům, autorům vědeckých dokumentů i odborné veřejnosti.

Na akci naváže **24. 10. 2012** druhý ročník semináře **Open Access aneb Open your mind! 2012** zaměřený na problematiku otevřeného přístupu, otevřených dat, autoarchivace a praxe v ČR i zahraničí. Je určen především vědeckým pracovníkům, doktorandům, studentům a ostatní odborné veřejnosti. Obě setkání se uskuteční v Ballingově sále NTK.

Krajská vědecká knihovna a Technická univerzita v Liberci zvou na vědeckou konferenci **Současnost literatury pro děti a mládež**, která se uskuteční ve dnech **30. a 31. 10. 2012** ve velkém sál krajské knihovny. Téma *Úloha ilustrace v dětské knize* prozrazuje, že konference bude zaměřena na ilustraci určenou dětem, navázanou na literaturu. První den vyhodnotí pozvaní hosté úlohu ilustrace v dětské knize z pozice své profese. Některé příspěvky budou reflektovat vliv ilustrace na představy o obsahu knihy, jiné význam ilustrace pro vytváření estetického vnímání dítěte. Další přednášející podtrhnou výtvarnou tvorbu v dětských knihách jako zásadní pro rozvoj čtenářství a dětské fantazie… Aktualizované informace, program a nabídku ubytování najdete na stránce *http://www.kvkli.cz/cz/projekty/_projekt.php?id=35*.

NEUŠLO NÁM

V rámci Knihovnického happeningu, který se uskutečnil v pátek **21. 9. 2012** v Písku, bylo předáno ocenění v rámci soutěže **MARK 2012**, která je určena studentům a mladým pracovníkům v oboru knihovnictví. Vítězkou se stala **Mgr. Blanka Vorlíčková** z Ústavu informačních studií a knihovnictví na FF UK za rozvoj konceptu informačních systémů historického a kulturního dědictví a osobních knihoven představitelů české kultury a vědy a za publikaci *Osobní knihovna Karla Čapka*.

TÉMA

EVA SVOBODOVÁ *eva.svobodova@svkhk.cz*

České databáze v knihovnách a dalších paměťových institucích

Zrušení analytického oddělení v Národní knihovně České republiky na začátku roku 2011 nenapravitelně otřáslo pevnými základy kooperačního systému článkové bibliografie a narušilo stabilní, léty prověřený informační a rešeršní systém v mnoha českých knihovnách. Reakce odborníků není třeba připomínat, jsou podrobně zmapovány v knihovnických periodikách. Databázi známou pod názvem ANL využívala většina informačních pracovníků jako bázi první volby při své rešeršní a informační činnosti, teprve v případě neúspěchu se obraceli na specializované databáze nebo excerpovali primární zdroje. V roce 2011 tento velký informační zdroj začal vysychat, což se samozřejmě odrazilo na způsobu zpracování rešerší. Například naše knihovna ve statistice za loňský rok znovu po šesti letech vykazuje čistě manuální rešerši a počet rešerší s vlastní excerpcí primárních zdrojů se zvýšil meziročně ze 42 na 55.

Krajské knihovny se v čele s předsedkyní Sekce SDRUK pro bibliografii snažily zmírnit dopad nesystémového rozhodnutí Národní knihovny vytvořením projektu, díky němuž by se tato situace alespoň trochu zlepšila. Nabízela se ale i další cesta, kterou jsme projednali na zasedání Sekce pro bibliografii v Krajské knihovně Vysočiny v Havlíčkově Brodě v roce 2011. Uvědomili jsme si, že právě nyní nastal čas zmapovat odborné, především článkové, databáze zpracovávané v různých knihovnách a dalších paměťových institucích v České republice. Každá knihovna má své zdroje, do nichž sahá, pokud nenajde adekvátní odpověď v ANL, ale nikdo se dosud nezabýval tím, kolik těchto databází je, jaké jsou a kde se vlastně ukrývají. Až na pár výjimek je nikdo nepropagoval, protože jejich tvůrci je tvořili především pro své potřeby a potřeby uživatelů svých knihoven.

Návrh, aby knihovníci představili databáze, které vytvářejí, formou prezentací, dostal zelenou. Seminář byl naplánován na duben 2012 s místem konání v SVK v Hradci Králové. Po zveřejnění výzvy v elektronické konferenci Knihovna jsem s napětím čekala, zda knihovníci – zpracovatelé databází zareagují, neboť uběhl celý dlouhý rok od jednání, kdy jsme o náplni semináře mluvili. Mé obavy se nepotvrdily. Během čtrnácti dnů byl program zcela zaplněn. Některé přednášející jsem musela odmítnout, což mi bylo opravdu líto. Proto jsem po konzultaci s kolegy navrhla, že (nejen) neuspokojení zájemci o prezentaci mohou zaslat popisy databází ke zveřejnění formou posteru. Jestliže prezentací na semináři odeznělo 18, pak posterů bylo vystaveno celkem 72. Na uváděných údajích jsme se předem dohodli a zájemce o poster obdržel příslušný tiskopis. Součástí popisu byla i citace. Samotný seminář lze charakterizovat jako pestrý kaleidoskop českých databází, od těch tvořených takřka na koleni pro úzkou skupinu uživatelů až po velice sofistikované, od skromně financovaných z vlastních zdrojů knihovny až po databáze podporované z grantů. Cílem semináře nebylo naučit účastníky v bázích vyhledávat,

Zájem o seminář byl velký

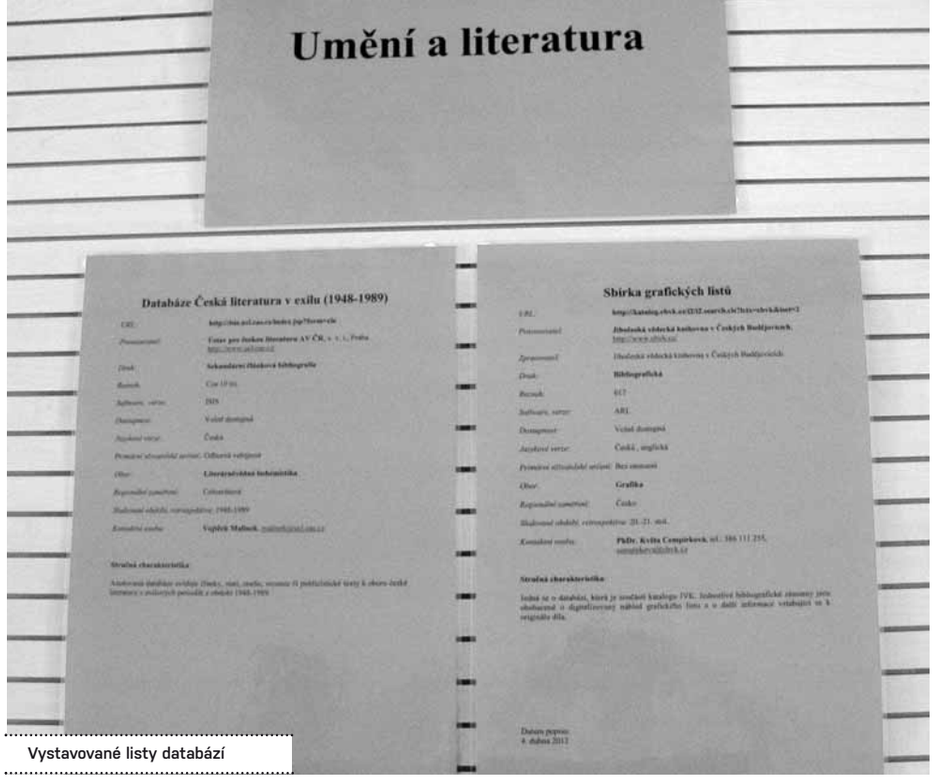

Vystavované listy databází

ale spíše je seznámit s tím, jaké databáze se v českých knihovnách a dalších paměťových institucích vytvářejí, které vědní obory zachycují a kam se lze obrátit, pokud budou uživatelé potřebovat poradit, a s dosud používanými zdroji nevystačí. Myslím, že v tomto ohledu seminář splnil očekávání organizátorů i účastníků (pokud mohu soudit ze zpětných vazeb, které jsem bezprostředně po semináři obdržela).

Velký zájem o účast a nemenší o prezentování databází potvrdil, že zorganizovat seminář na toto téma nebylo šlápnutí vedle. Prezentace jsou uveřejněny na stránkách SDRUK *(http://www.svkos.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/clanek/seminar-ceske-databaze/)* a v době vydání tohoto čísla *Čtenáře* už možná budou k dispozici i katalogové listy databází. S vedením SDRUK jsem se dohodla, že postery databází znovu vystavíme na konferenci Knihovny současnosti 2012 v Pardubicích, aby si je mohli prohlédnout i další knihovníci.

Před zahájením příprav semináře nikdo z nás netušil, že se v českých knihovnách produkuje tolik, většinou článkových, databází (a pak že článkové databáze a analytické zpracování dokumentů nemá budoucnost, jak tvrdí někteří pracovníci Národní knihovny), a nyní nastává obligátní otázka, co s tím dál. Katalogové listy databází jsou uloženy v textových souborech. Je v nich kus práce knihovníků, kteří je vytvářeli. Mají odejít do zapomnění jako spousta jiných nedotažených projektů? Nebylo by možné tuto práci vzít a přetavit ji v něco, co by pomohlo informačním pracovníkům a rešeršérům českých knihoven? Až budou databáze vystaveny formou textových souborů na stránkách SDRUK, knihovníci si mohou nastavit prolinky, aby kdykoli byli schopni zjistit, kde se jednotlivé báze nacházejí a co v nich mohou najít. Budou ale muset pracně otevírat jeden soubor za druhým, aby vybrali správnou databázi, neboť uvedené názvy nemusejí plně korespondovat s obsahem. Vystavení popisu databází v textových souborech je řešení na půl cesty, ale zatím lepší nemáme. Ovšem pokud bychom z katalogových listů vytvořili záznamy a zapsali je do databáze s klasickým vyhledáváním, vytvořili bychom knihovníkům pomocníka, jehož funkcionalitu většina z nich zná. Protože existují pravidla popisu elektronických zdrojů, nebude problém vytvořit záznam databáze a forma databáze/katalogu umožňuje snadné přidávání dalších záznamů. (Nejsem přesvědčena, že seminář a aktivity kolem něj odhalily všechny existující české databáze, a doplňovat nové záznamy a opravovat stávající bude nutné.) Vložení klíčových slov, předmětových hesel, Konspektu apod. by rozšířilo možnosti vyhledávání v databázi databází a propojení přímo na popisovaný zdroj by nabídlo komfort, na který jsou již čeští knihovníci zvyklí.

Nabízí se samozřejmě spousta otázek: kdo bude databázi provozovat a v jakém softwaru a hardwaru. Kdo ji bude udržovat, případně doplňovat, kdo z vyplněných katalogových listů zpracuje záznamy. Neméně důležité bude i nastavení kritérií pro zápis do databáze a ne nepodstatné, kdo na to všechno poskytne finanční prostředky. V řešení těchto otázek nám může být příkladem projekt Webarchiv *http://www.webarchiv.cz/*, kam bychom se rádi obrátili pro radu a možná i spolupráci.

České databáze jsou v mnoha případech (stejně jako články v českých časopisech) stále ještě „skryté, neviditelné jednotky, které je třeba vydolovat“, a k tomu by dobře posloužila zamýšlená databáze českých databází. Doufám, že nezůstane jen u „zamýšlení“.

Katalogový list databáze Čtení z Písku

URL: http://www.ctenizpisku.cz
Provozovatel: Městská knihovna Písek, Alšovo nám. 85, 397 01 Písek, www.knih-pi.cz
Zpracovatel: Městská knihovna Písek, Prácheňské muzeum v Písku, design: praam.cz
Vlastník: Městská knihovna Písek
Druh: Faktografická, částečně plnotextová
Rozsah: 247 záznamů, průběžně doplňována
Název software, verze: JOOMLA
Dostupnost: Volně dostupná
Jazykové verze databáze: Pouze česky
Primární uživatelské určení: Bez omezení
Obor: Česká literatura
Regionální zaměření: Písecko
Sledované období: Cca od 15. stol. do současnosti
Kontaktní osoby: PhDr. Hana Týcová, tel. 382 201 820, tycova@knih-pi.cz,
Mgr. Věra Matoušová, tel. 382 201 129, matousova@prachenskemuzeum.cz
Citace dle ČSN ISO 690:
Čtení z Písku [online]. Písek: Městská knihovna Písek, Prácheňské muzeum v Písku, © 2011, 2012-03-29 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: http://www.ctenizpisku.cz.
Stručná charakteristika:
Web věnovaný regionální literatuře Písecka, jehož cílem je vytvořit ucelenou, aktualizovanou a snadno dostupnou databázi pro širokou veřejnost, pedagogy, studenty i pro regionální badatele a propagovat Písecko jako zajímavou oblast s bohatou kulturní minulostí i současností. Základem databáze jsou medailonky spisovatelů, ukázky z jejich děl (někdy i on-line knihy) a popis míst upozorňující na vztah autora či díla k regionu. Web zachycuje i aktuality z literárního dění na Písecku. Realizováno za finanční podpory města Písku z grantového programu na podporu cestovního ruchu.

Datum popisu: 30. 3. 2012

Ukázka katalogového listu

ODKAZY:
1) KAŇKA, Jan. Analytická bibliografie ve Zlínském kraji a její databázové výstupy. In: Seminář České databáze – prezentace [online]. © 2012 [cit. 2012-07-24]. Dostupné z: *http://www.svkos.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/clanek/seminar-ceske-databaze-prezentace/*.

Pedagogická bibliografická databáze na webových stránkách Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského

Jednou z činností pedagogické knihovny, které mohou být užitečné nejen jejím vlastním čtenářům nebo individuálním návštěvníkům jejích webových stránek, ale i pracovníkům jiných knihoven, zejména rešeršérům, je tvorba a správa *Pedagogické bibliografické databáze* (PBD). Databáze obsahuje anotované bibliografické záznamy článků z českých i zahraničních odborných (především pedagogických) periodik a statí z vybraných pedagogických sborníků. Její budování v systému ISIS bylo zahájeno začátkem 90. let. Tvorba databáze navázala na dlouholetou tradici bibliografických kartoték budovaných v pedagogické knihovně od 60. let dvacátého století. V roce 2006 byla PBD převedena do systému KPWIN a dnes je spravována v systému KPWIN SQL. Databáze je již několik let bezplatně vystavována na webových stránkách pedagogické knihovny v rámci on-line katalogu.

Excerpční základnu PBD tvoří v současnosti okolo 80 titulů českých a zahraničních časopisů, vedle českých článků jsou tedy do databáze zpracovávány i články psané v angličtině, němčině, ruštině a slovenštině. Výběrově je excerpován i denní tisk a v posledních letech bylo do excerpce zahrnuto i několik titulů elektronických periodik. V letošním roce databáze dosáhla počtu 120 000 záznamů článků a statí zaměřených na problematiku výchovy a vzdělávání, organizace a řízení školství, psychologie učení, psychologie a sociologie dětí a mládeže, komeniologie, ale také např. na učivo všeobecně vzdělávacích předmětů. Díky dlouholeté spolupráci s informačním střediskem bývalého Národního ústavu odborného vzdělávání, dnešního Národního ústavu pro vzdělávání, obsahuje i záznamy článků zaměřených na problematiku odborného školství a profesní přípravy.

Uživatelé PBD představují poměrně širokou a pestrou skupinu. Užitečné informace o článkové literatuře najdou v databázi studenti učitelství, učitelé a další pedagogičtí pracovníci, řídící školští pracovníci, výzkumní pracovníci věnující se výše jmenovaným oborům, ale i zájemci o problematiku výchovy či psychologie dítěte z řad laické veřejnosti nebo žáci a studenti pídící se po informacích. Studenti učitelství v databázi nacházejí např. článkovou literaturu pro své seminární a diplomové práce, učitelé v ní mimo jiné mohou získat tipy na články, které se věnují novým vyučovacím metodám nebo zajímavým tématům vhodným jako doplněk učiva. Žáci a studenti si mohou v PBD vyhledat záznamy článků, které jim poslouží při tvorbě referátů do hodin literatury, dějepisu, zeměpisu a dalších předmětů. Badatelům v oboru komeniologie i dalším zájemcům o dílo a život Jana Amose Komenského je k dispozici soubor přibližně 5000 záznamů komeniologické literatury.

Podoba a rozsah bibliografických záznamů článků se během více než dvacetileté existence PBD vyvíjely. Záznamy z prvních let, kdy byla databáze spravována v systému ISIS, jsou stručnější, obsahují jen několik základních polí. Současné záznamy mají vyplněnou celou řadu polí, která mohou posloužit k upřesnění výsledků hledání. Všechny záznamy včetně těch nejstarších jsou však opatřeny anotací, která slouží k základní orientaci v obsahu článku a k rozhodování koncového uživatele o tom, zda článek vyhovuje jeho potřebám, zda má smysl objednat si jeho kopii nebo zda má článek zahrnout do soupisu literatury ke své práci. Rovněž MDT je v bibliografických záznamech článků používáno od samého počátku, pro vyhledávání ho využijí především pracovníci knihoven.

Aby se záznamy článků daly v databázi opravdu dobře vyhledávat, věnujeme v pedagogické knihovně velkou pozornost přesnému bibliografickému popisu a snažíme se o co nejpodrobnější věcný popis zpracovávaných článků. Využíváme především **Český pedagogický tezaurus**, strukturovaný slovník termínů z pedagogiky a příbuzných oborů. Tezaurus je stejně jako databáze volně přístupný na webových stránkách pedagogické knihovny, a může tedy sloužit nejen našim zpracovatelům a rešeršérům, ale i rešeršním pracovníkům jiných knihoven a koncovým uživatelům k formulaci rešeršního dotazu při hledání článkové literatury k určitému tématu. Protože je každý termín neboli deskriptor v tezauru doplněný anglickým ekvivalentem, je možné tezaurus využít i jako česko-anglický slovník termínů z oblasti pedagogiky.

Tezaurus se skládá z abecedního rejstříku a systematické části (tzv. stromu), v níž jsou deskriptory uspořádány podle tematické příbuznosti. V abecedním rejstříku je u každého deskriptoru uveden jeho anglický ekvivalent a u méně obvyklých výrazů i vysvětlující poznámka. Systematická část tezauru obsahuje 36 tematických oddílů, tzv. mikrotezaurů, a deskriptory v nich jsou vzájemně provázané různými typy vazeb (podřazenost a nadřazenost, asociace, ekvivalence apod.). Uživatel nebo rešeršér, který nezná přesný termín vyjadřující hledané téma, tak může z mikrotezaurů (věnovaných např. výuce, učení, školské politice, řízení a organizaci školství, obsahu výchovy a vzdělávání, poznávacímu procesu, osobnosti, demografickému, rodinnému či pracovnímu prostředí a řadě dalších oblastí) vybrat ten, který by mohl hledané téma obsahovat, a konkrétní deskriptor v něm dohledat. Protože je pedagogický tezaurus provázaný s on-line katalogem, můžeme se z něho kliknutím na deskriptor

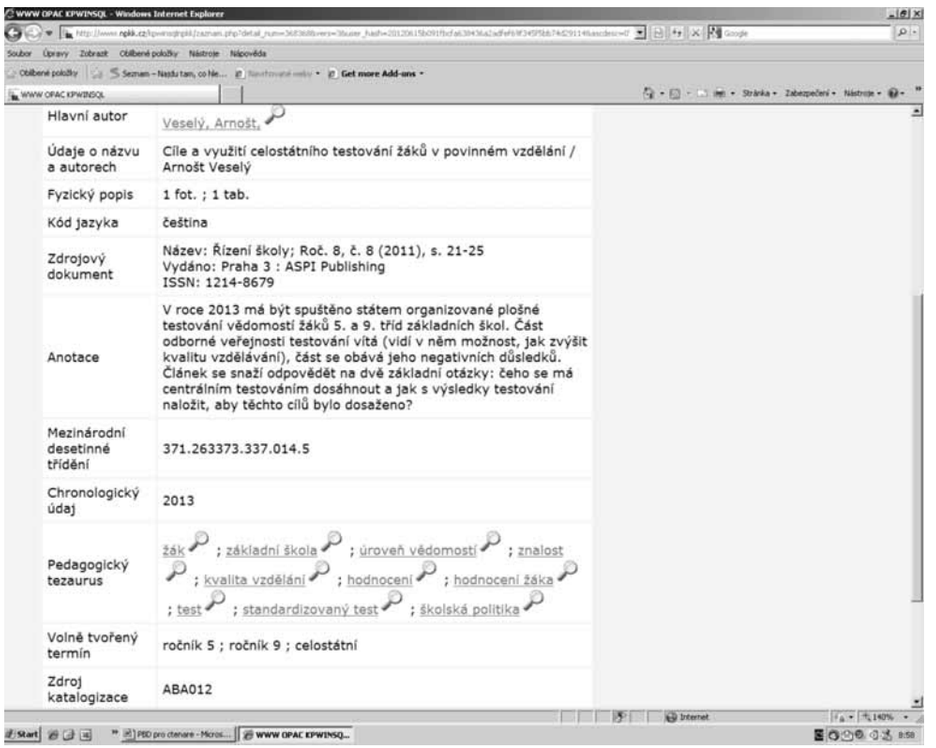

Obr. 1 Ukázka záznamu článku z PBD v on-line katalogu

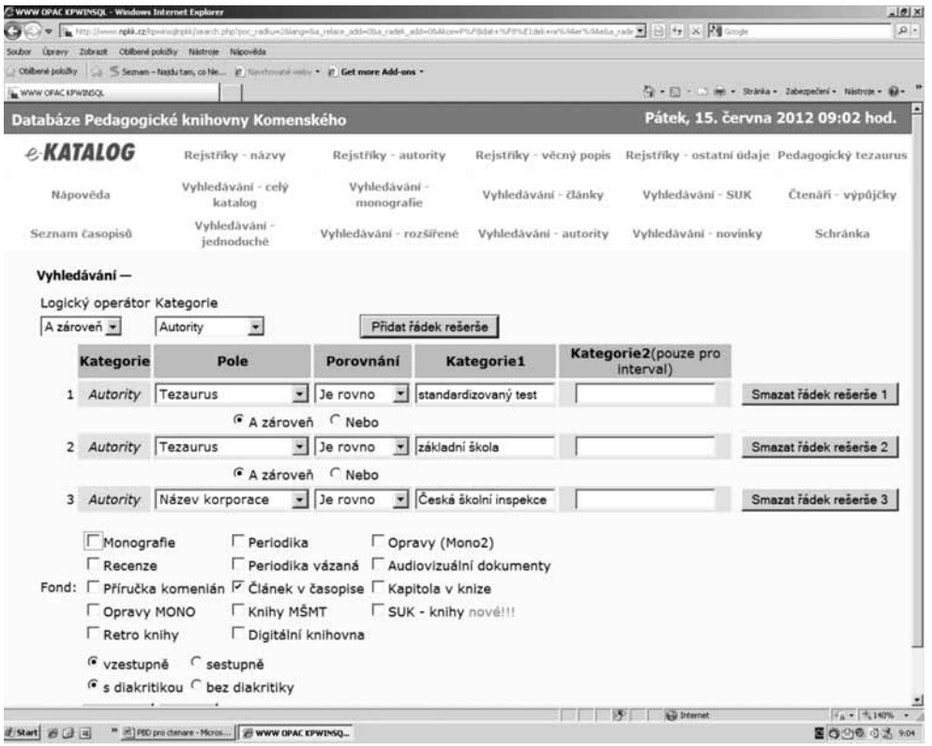

Obr. 2 Ukázka tvorby rešeršního dotazu v rozšířeném vyhledávání

(v abecedním rejstříku) nebo na ikonku umístěnou vedle něj (v systematické části) přenést přímo do on-line katalogu, v němž se nám otevře seznam článků a dalších dokumentů, k jejichž věcnému popisu byl zvolený deskriptor použit. Kliknutím na názvy jednotlivých článků se otevřou jejich plné záznamy včetně anotace a všech deskriptorů použitých při popisu jejich obsahu.

K vyhledávání záznamů článků v PBD se však nabízí více možností. Při pátrání po konkrétním článku, u kterého zájemce zná např. autora či název, je nejvhodnější cestou volba záložky **Vyhledávání – články**. Při hledání článkové literatury na určité téma je možné využít záložku **Pedagogický tezaurus**, pokud potřebujeme zkombinovat více hledisek vyhledávání, poslouží nám nejlépe záložka **Rozšířené vyhledávání**. V rámci rozšířeného vyhledávání lze kombinovat výrazy z pedagogického tezauru s hesly z jiných rejstříků, např. se zeměpisnými či chronologickými údaji, jmény osobností či názvy institucí, nebo s výrazy z libovolného pole používaného k popisu záznamů, např. pole pro jazyk dokumentu. K dalším rejstříkům, které je možno vedle tezauru při hledání v PBD využít, patří rejstříky osob, korporací, akcí, rejstřík názvů děl J. A. Komenského, rejstříky MDT a Konspektu, zeměpisných názvů a chronologických údajů a rejstřík volně tvořených předmětových hesel obsahující výrazy, které nejsou z důvodu přílišné detailnosti, tematické odlehlosti nebo poměrně krátké doby používání zařazeny do pedagogického tezauru. Možností a cest, kterými se zájemci mohou dostat k hledaným bibliografickým informacím, je tedy celá řada.

Ne vždy je nezbytné databázi prohledávat, protože na webových stránkách pedagogické knihovny jsou vystavovány již hotové výstupy z databáze, např. tematické rešerše k aktuálním a zajímavým problémům, pravidelné roční bibliografické soupisy článkové literatury s názvem *Ekonomika školství* a *Komeniologická literatura za rok …* a měsíční přehledy novinek z databáze z oblasti řízení školství a ze zahraničních časopisů. Všechny tyto výstupy najdou zájemci v oddíle **Novinky a publikace** ve formátu html nebo pdf. Návštěvníkům knihovny vyhotovujeme také rešerše na objednávku, kterou je možno uskutečnit i telefonicky nebo formou e-mailu. Individuální rešerše jsou placenou službou, kterou lze uhradit buď v hotovosti při vyzvednutí rešerše, nebo odečtením z konta uživatele služby e-PK (elektronická pedagogická knihovna).

Po celou dobu, kterou jsme v pedagogické knihovně věnovali tvorbě a správě databáze, jsme se snažili o zachycení vývoje odborné článkové literatury v oblasti pedagogiky a příbuzných oborů co nejšířeji a zároveň jsme usilovali o to, aby z PBD mělo užitek co nejvíce uživatelů. Proto už řadu let zasíláme záznamy z vybraného souboru pedagogických časopisů do Národní knihovny v rámci spolupráce na budování ANL. Protože však v ANL najdete jen výběr z toho, co pedagogická bibliografická databáze obsahuje, je pro získání co nejúplnějších informací vhodnější využít PBD na adrese *http://npmk.cz/knihovna*.

MARCELA PETROVIČOVÁ
petrovicova@npkk.cz

1. Knihovnictví jako profese

Příspěvek, na základě stejnojmenné bakalářské práce, v několika částech mapuje proměnu chápání profese knihovníka – jak jeho roli nahlíží společnost a také knihovníci sami. Předkládá, jak se změnily nároky na výkon knihovnického povolání a přináší ucelený pohled na knihovnictví jako profesi.

Pojem profese

Podle autorů *Velkého sociologického slovníku* obecně pojmem profese rozumíme „nejen povolání samotné, ale také odbornost, odbornou přípravou podložené povolání. Pojem se vztahuje k pracovním rolím a k procesu profesionalizace. Během něho určitá zaměstnání či pracovní role, jež až dosud nebyly zatím profesí, se touto stávají“[1]. „Nejen u knihovnických profesí chápeme profesní orientaci jako výsledek vzájemné souhry subjektivních a objektivních činitelů v procesu volby, přípravy a výkonu povolání. Za klíčové v tomto procesu považujeme: výchozí zájmovou orientaci jako motivační činitele osobnosti, které vedou jedince předběžně k volbě knihovnického povolání formou volby studia knihovnictví na střední nebo vysoké škole; profesní přípravu, kterou je především absolvování studia knihovnictví; vlastní profesní praxi, v níž je zájmová orientace modifikovaná v průběhu přípravy na povolání posilována.“[2]

Proměna knihovnické praxe v odborné povolání

„Zdar knihovny jest závislý na zdatnosti zaměstnanců knihovny. Zaměstnanci ti nejsou všichni knihovníky. Tento název náleží jen těm silám v knihovně, které odborně v ní pracují. Vedle knihovníků v knihovně bývají i zaměstnanci jiní, aktuárské, kancelářské síly, zřízenci atd. V naší republice název knihovníka náleží v knihovnách vědeckých a administrativních silám, majícím vysokoškolské vzdělání, v knihovnách veřejných pak jen těm zaměstnancům, kteří prokázali zkouškami znalost písemnictví a knihovnické správy. Knihovníky má nejen nová doba, nýbrž měly je i doby dřívější, starověk a středověk. Víme, že v starém Egyptě, v čele alexandrijské knihovny, stáli jako knihovníci znamenití učenci své doby. Uchovávali

ODKAZY:
1) Srov. MAŘÍKOVÁ, Hana; PETRUSEK, Miloslav; VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník: 2. svazek, P–Ž.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. s. 852–853. ISBN 80-7184-310-5.
2) TYLOVÁ, Eva. *Profesní orientace knihovníků.* Praha: Státní knihovna ČSR, 1984. s. 8.

pečlivě materiál knihovnický, registrovali jej a po pěti letech vždy rejstříky obnovovali, překládali a ukládali svitky akt.“[3]

Profesor Cejpek ve své publikaci *Informace, komunikace a myšlení* uvádí, že „v historii bylo dlouhou dobu knihovnictví oborem, kterým se zabývali především učenci. Už v Římské říši se setkáváme jednak s prokurátory (zpravidla učenci a básníky, kteří byli pověřeni vedením knihovny) a librarii (propuštěnci či otroky, kteří se starali o ochranu knih a pořádek v knihovně a přepisovali rukopisy)“[4]. Ve středověku vznikaly knihovny především při klášterech a kostelech. Z. V. Tobolka v publikaci *Československé knihovnictví* uvádí, že „v středověku knihovníci téměř vymizeli, a pokud byli, byli málo významní. Jen větší kláštery měly své knihovníky“[5]. „Rolí knihovníka byli proto pověřováni především kněží nebo mniši. Jejich úkolem bylo především chránit, střežit knihy. Dokazují to i četná označení středověkých knihovníků: custos (strážce, dozorce) provisor či curator (pověřený obstaráváním knih či pečovatel o knihy), repositur (strážce pokladu); později bibliothecarius (knihovník) či praefectus bibliothecae (vedoucí knihovny), také librarius (z lat. liber – kniha) nebo armarius (z lat. armarium – skříň). V období renesance a baroka funkci knihovníků soukromých šlechtických knihoven vykonávali vzdělanci a učenci, často sami literárně činní.“[6]

„V XVIII. věku správu vědeckých knihoven, zvláště universitních, vedli profesoři, kteří věnovali část svého času knihovně a užívali přitom pomoci skromně za to odměňovaných studentů, nebo učenci a spisovatelé, kteří chtěli bohatství knihovny jim svěřené využíti pro své badatelské a literární cíle, nebo milovníci knih, kteří z lásky ke knize vzali si za úkol spravovati knihovnu nebo lépe řečeno ji netknutou uchovávati. Doba osvícenská se svými ideály vzdělanostními do tohoto stavu učinila průlom.“[7]

Knihovny se stávají veřejně přístupnými, dochází k proměně významu knihovníka, klade se důraz na jeho osobní i profesní vlastnosti. „Knihovník přestal býti jen strážcem knihovny, kustodem, úkol jeho již nevyčerpával se jen tím, že byl osobou hodnou důvěry, aby se mu svěřovaly cenné knižní poklady.“[8] Ve společnosti dochází k prudkému rozvoji věd a s tím spojenému výraznému nárůstu knižní produkce. „Knihovník mezi své úkoly musil přijati úkol připraviti a zpracovati knižní materiál pro badatele. Knihovník v knihovnách vědeckých a administrativních stal se vedle kustoda vědeckým pomocníkem a literárním rádcem četných uživatelů knihovny.“[9] „V 19. století dochází k rozvoji lidových knihoven a v knihovnách se jako dobrovolní knihovníci uplatňují kněží, učitelé, příslušníci měšťanstva a později i vzdělaní dělníci. Práce v knihovně i samotné její vedení však stále častěji vyžaduje hlubší znalosti. Začínají tak vznikat příručky, tedy zevšeobecnění praktických zkušeností z knihovnické činnosti.“[10]

Počátky profesionalizace knihovnictví v naší zemi

Také v českých zemích probíhal vývoj podobným způsobem. V nově vzniklé samostatné republice již existovala poměrně široká síť knihoven, především v Čechách. Slovensko a Podkarpatská Rus byly v nesrovnatelně horší situaci. Jak uvádí prof. Jiří Cejpek, „zatímco v Čechách v roce 1910 bylo 4451 všeobecně přístupných lidových knihoven ve 3243 obcích, tj. ve 42,4 % (z toho bylo 3883 knihoven českých a podle neúplných údajů 566 knihoven německých), na Moravě a ve Slezsku v roce 1919 bylo 2155 veřejných knihoven, na Slovensku bylo na počátku nového československého státu pouze asi 100 spolkových knihoven a Podkarpatská Rus měla téměř 50 % obyvatelstva zcela negramotných. Velmi rozšířeným typem knihoven, zejména v Čechách, byly knihovny spolkové – sokolské, hasičské, knihovny dělnických spolků apod.“[11]

Po vzniku samostatného státu zesílily snahy o uzákonění postavení knihoven ve společnosti. Výsledkem těchto snah bylo schválení Zákona o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb., z 22. července 1919. Následoval rychlý rozvoj veřejných knihoven v nově vzniklé republice. „Kromě povinnosti zřizovat veřejné knihovny ve všech politických obcích stanovil také povinnost zakládat samostatné menšinové knihovny nebo zvláštní menšinová oddělení všude tam, kde žilo jinonárodní obyvatelstvo. Podle zákona měla mít dobudovaná knihovna půjčovnu, čítárnu a příruční knihovnu.“[12] Jiří Cejpek dále uvádí, že „lhůta pro zřízení knihoven byla 1–2 roky. Na výkon svých funkcí dostávaly knihovny od obcí příspěvek podle počtu obyvatel v obci. V mnoha obcích se již existující spolkové knihovny staly knihovnami veřejnými. V souladu se zákonem byly vytvořeny knihovní rady jednotlivých knihoven. Tyto měly značné pravomoci – mj. rozhodovaly o jmenování knihovníků, doplňování fondů a také schvalovaly výpůjční řády. Knihovníci měli v těchto radách pouze hlas poradní. Dále bylo v souladu se zákonem stanoveno, že knihovny v obcích nad 10 000 obyvatel má vést knihovník z povolání“[13].

„V bývalém Rakousku-Uhersku nikdy nebyla předepsána pro vědecké knihovny státní odborná zkouška, ačkoliv se na její zavedení pomýšlelo hned roku 1862. Stav ten přijal, pokud se týče těchto knihoven, náš stát. Neudržitelnost tohoto nedostatku se cítí všeobecně a jeví se oprávněné snahy, aby i u nás úředníky směli býti ustanoveni jen ti, kdo vedle dokonaného studia vysokoškolského a jazykové znalosti zkouškou prokázali odborné znalosti knihovnické, nutné pro úspěšnou práci ve vědecké knihovně.“[14]

V souladu s prováděcím vládním nařízením k zákonu č. 430/1919 Sb. dochází i k vývoji třístupňového vzdělávání knihovníků veřejných knihoven. „Knihovníci působící v obcích nad 10 000 obyvatel museli zpravidla absolvovat Státní knihovnickou školu. Pro knihovníky v obcích od 2000 do 10 000 obyvatel byly určeny státní knihovnické kurzy. K nim později přibyly krátkodobé knihovnické kurzy pro knihovníky v místech, kde žilo méně než 2000 obyvatel.“[15] Jak ale připomíná prof. Cejpek, „až do počátku dvacátých let pracovali v našich knihovnách jako knihovníci z povolání převážně vědci, učitelé, spisovatelé, básníci a jiní příslušníci inteligence bez odborného knihovnického vzdělání. Řada z nich působila v tomto oboru úspěšně jen díky svému knihovnickému sebevzdělávání, k němuž si často museli shánět základní příručky a zkušenosti v zahraničí“[16]. K těmto příručkám na jiném místě J. Cejpek uvádí, že „pro dobrovolné pracovníky knihoven byla vydána Ministerstvem školství a národní osvěty v roce 1920 *Příručka pro veřejné knihovny* a několik příruček dalších *(Příručka pro nejmenší knihovny, Knihovníkova praxe, Zakládání a vedení veřejných knihoven)*“[17].

Teprve později, v roce 1925, vychází příručka *Československé knihovnictví*, za jejímž vznikem stojí kolektiv vedený Z. V. Tobolkou. Právě on specifikuje nároky na knihovníka té doby. „V druhé polovici XIX. stol. s postupem demokracie rozvíjí se snaha o povznesení massy, poněvadž za podmínku demokracie pokládá se zvýšení úrovně vrstev lidových. Vedle knihoven vědeckých vznikají i knihovny lidovýchovné. Úkol knihovníkův v nich jest býti lidovýchovným činitelem, vychovatelem čtenáře, vůdcem v doplnění školních vědomostí sebevzdělává-

ODKAZY:

3) BRADÁČ, Ludvík, et al. *Československé knihovnictví.* Redigoval Zdeněk V. Tobolka. Praha: Československý kompas, 1925. s. 407.
4) Srov. CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. s. 199. ISBN 80-246-1037-X.
5) Srov. BRADÁČ, Ludvík, et al. *Československé knihovnictví.* s. 407.
6) CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy*. s. 199.
7) BRADÁČ, Ludvík, et al. Československé knihovnictví. s. 407.
8) Tamtéž, s. 408.
9) Tamtéž.
10) CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy.* s. 199 s.

ODKAZY:

11) Srov. CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. s. 181. ISBN 80-246-0323-3.
12) Tamtéž, s. 184.
13) Srov. CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. s. 187.
14) BRADÁČ, Ludvík, et al. *Československé knihovnictví*. s. 412.
15) CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy*. s. 205.
16) CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. s. 191.
17) Tamtéž, s. 187.

ním a v ušlechtilé zábavě. Poznalo se hned ku konci XIX. věku, že, ať se jedná o knihovníka ve vědecké knihovně nebo v knihovně lidovýchovné, knihovnictví vyžaduje si celého člověka, že knihovník nové doby jest samostatné povolání, že to nemůže býti jen zaměstnání vedlejší, poněvadž úkol knihovníkův nové doby vyžaduje si schopností, vědeckých, literárních a knihovnicky technických znalostí. Jsou ty tam doby, kdy se myslilo, že knihovníkem může být kdokoliv, že k úřadu knihovníka stačí ochota, dobrá vůle, láska ke knize nebo k literární práci, zásluhy získané na jiném poli apod., knihovnický úřad krok za krokem přestal a přestává býti útočištěm ztroskotaných existencí a sinekurou."[18]

Do popředí zájmu tak vstupují vedle osobních vlastností knihovníka především jeho všeobecné znalosti a odborné vzdělání. Prvním nutným předpokladem k úspěšnému výkonu knihovnické praxe se jeví láska k tomuto povolání. „Nestojí za mnoho zaměstnanci, které nutno k práci stále nutit a kteří ji nekonají proto, že je těší. Každý, kdo je knihovníkem, měl by býti vzorem pořádku, dochvilnosti a přesnosti, poněvadž neúprosný pořádek, dochvilnost a přesnost jsou základy každé dobře fungující knihovny."[19] Těmito slovy brilantně vystihl Z. V. Tobolka již v roce 1925 základní osobní vlastnosti knihovníka.

Domnívám se, že navzdory dnešní uspěchané době tyto neztratily na významu – ba naopak. Dobrý knihovník nemusí podle Tobolky „být sám badatelem či literátem, ale musí umět poradit, připravit materiál a doporučit vhodnou četbu"[20]. „Knihovnické povolání vyžaduje si dnes velké píle, veliké vytrvalosti a trpělivosti, znalost duše toho, jenž četbu hledá, a vlastnosti pravého pedagoga, který ochotou, laskavostí, kritickým rozhledem, úslužností dovede čtenářovy dotazy zodpovědět, studium mu usnadnit a k četbě získat."[21] Z. V. Tobolka pokračuje dlouhým výčtem fyzických i psychických vlastností, nutných k úspěšnému vykonávání povolání knihovníka: pracovník musí být „hbitý, čiperný, obratný, zdvořilý, svědomitý, přesný, energický, činorodý, dobré paměti, výborné soudnosti, praktického rozhodování, jež se řídí vždy důvody věcnými, ne pohnutkami osobními. Musí umět hospodařit prací i časem a býti dobrým organisátorem. Musí milovati sbírání věcí"[22].

Stejně pečlivě popsal Tobolka v publikaci *Československé knihovnictví* i ty vlastnosti, kterých by se měl dobrý knihovník ochránit. „Nejsou dobrými knihovníky, kdo utkvívají při vedlejších otázkách a mrhají při nich časem i námahou, kterých by měli užíti na věci důležitější. Není dobrým knihovníkem také badatel či literát, který nechce se dáti vyrušovat návštěvníky knihovny ve svých badatelských a literárních pracích a kdo nechce učiniti přístupným materiál, jen aby jiní ho nepoužili a v bádání knihovníka nepředešli. Moderní knihovník musí míti snahu materiál své knihovny učiniti čtenářstvu co nejvíce přístupný, aby co nejvíce prospěl badatelům a stal se šiřitelem kultury, musí své jednání zaříditi podle naléhavých příkazů demokratických tendencí naší doby."[23]

Troufám si tvrdit, že většina z výše uvedeného platí také pro knihovníky dnešní doby. Bohužel, ne vždy jsou Tobolkovy představy o kladných vlastnostech knihovníka v praxi naplňovány. Také následující větu by bylo vhodné častěji knihovníkům připomenout: „Knihovník i knihovna jsou určeny čtenářům a ne naopak."[24] I dnes se totiž setkáváme v praxi se stavem, kdy je čtenář pro knihovníka v knihovně přítěží.

Velmi důležité je pro výkon profese knihovníka vzdělání – a to nejenom všeobecné, ale především vzdělání odborné. J. V. Tobolka o všeobecném vzdělání knihovníka soudí, že „knihovník by měl mít encyklopedické vzdělání a znát dobře vlastivědu a písemnictví svého národa i důležité literární zjevy národů druhých.

ODKAZY:

18) BRADÁČ, Ludvík, et al. *Československé knihovnictví*. s. 408.
19) Tamtéž.
20) Tamtéž.
21) Tamtéž.
22) Tamtéž, s. 408–409.
23) Tamtéž, s. 409.
24) Tamtéž.

Neznamená to, že vše musí sám číst, nýbrž studiem literárních dějin a studiem dějin věd měl by si o nich udělat náležitý obraz. Dobrým knihovníkem není ten, kdo své znalosti omezuje pouze na úzkou oblast knihovnické nauky či dokonce jen na její určitou část. Samozřejmostí pro knihovníka má být dokonalá znalost mateřského jazyka a také alespoň literární znalost řečí jiných. Lidovýchovný knihovník by měl znát alespoň literárně ještě jeden jazyk hlavní menšiny či menšin v Československé republice. Vedle jazyka státního by knihovník měl dokonale znát ještě alespoň dvě řeči – vedle němčiny tedy angličtinu, francouzštinu či ruštinu nebo některý z jihoslovanských jazyků. Literárně by měl znát i řeči jiné. Knihovník vědecké knihovny by měl ovládat také jazyky klasické, tj. latinu a řečtinu. Alespoň někteří knihovníci vědeckých knihoven by měli umět dokonale polsky, rusínsky, rusky a maďarsky"[25].

V souladu s nároky na všeobecné vzdělání knihovníků narůstala i potřeba odborného knihovnického vzdělání. O existenci prvních kurzů pro knihovníky se zasloužilo Ministerstvo školství a národní osvěty (MŠANO) a také Svaz osvětový. „V roce 1905 byl z podnětu tehdejší Národní rady české ustaven s podporou českých politických stran Svaz osvětový, sdružující nejvýznamnější české svazy, jednoty, matice, sdružení a spolky, které vykonávaly různými způsoby a v různých oborech osvětovou, kulturní a výchovnou činnost. Úkolem Svazu osvětového bylo zejména koordinovat činnost organizací ve svazu sdružených, pomáhat jim organizačně, později i studijní a metodickou činností."[26] Působení Svazu osvětového v oblasti knihovnictví nastiňuje v *Dějinách knihoven v českých zemích* K. Šindelář: „K dalšímu vývoji veřejných lidových, zejména obecních knihoven pozitivně přispěl nově založený knihovní odbor Svazu osvětového, který vznikl v roce 1906. Tím bylo vytvořeno vlastně první metodické ústředí rozvoje veřejných lidových knihoven.

Knihovní odbor měl v úmyslu pečovat o knihovny a čítárny všech typů, založit v Praze po odborné stránce vzorovou knihovnu, při níž by probíhala knihovnická školení, zpracovat publikaci o správě knihoven a sestavit seznamy knih vhodných do jejich fondů. Mezi jeho předem stanovené úkoly patřilo také vytvoření jednotných instrukcí pro činnost knihoven, svolání sjezdu knihovníků, připravení adresáře českých knihoven a knihovníků v nich působících. Tento program odboru byl otištěn v roce 1906 v časopise *Česká osvěta*, který jako tiskový orgán Svazu osvětového významně přispíval svými články a zprávami i k rozvoji knihovnické práce."[27]

O pořádání knihovnických kurzů se zasloužil významný představitel Svazu osvětového Ladislav Jan Živný. „Na počátku našeho století začali přední čeští knihovníci stupňovat své úsilí o založení knihovnické školy. Organizační základnou tohoto úsilí byl Svaz osvětový. Teprve v prosinci 1918 byly pod vedením L. J. Živného uspořádány Svazem osvětovým první třínedělní kursy pro knihovníky. V dubnu 1919, a to již za podpory MŠANO, se konaly knihovnické kursy již téměř dvouměsíční. V obou typech kursů se přednášely základní knihovnické disciplíny: bibliografie, dějiny knihy, dějiny knihoven, katalogizace, klasifikace a správa knihoven. Pro knihovníky administrativních knihoven byl v prvních měsících roku 1919 uspořádán knihovnický kurs při Knihovně Národního shromáždění."[28]

Potřeba odborného vzdělání knihovníků vyústila posléze v založení první knihovnické školy v Čechách. „Předpoklady k dalšímu rozvoji knihovnického vzdělání přinesl zákon o veřejných knihovnách obecních, jenž na knihovnících v obcích s více než 10 000 obyvateli požadoval státní zkoušku, kterou by složili po jednoročním odborném studiu. Aby se tento požadavek splnil, byla v roce 1920 založena Státní knihovnická škola."[29] Tato vznikla jako jednoletá a byla podřízena Ministerstvu školství a národní

ODKAZY:

25) Srov., tamtéž, s. 409.
26) NIPOS: *Národní informační a poradenské středisko pro kulturu* [online]. 2011 [cit. 2011-04-06]. O NIPOSu. Dostupné z www: *<http://www.nipos-mk.cz/>*.
27) ŠINDELÁŘ, Karel. *Dějiny knihoven v českých zemích do roku 1918*. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. s. 104.
28) CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. s. 191.
29) Tamtéž, s. 191–192.

osvěty. Jejím prvním ředitelem byl Z. V. Tobolka. „Na tuto školu byli přijímáni studenti jak s ukončeným středoškolským vzděláním, tak i bez maturity. Všichni uchazeči se však museli podrobit přijímací zkoušce z české a slovenské literatury a prokázat znalost hlavních děl světové literatury z hlediska potřeb knihoven. Uchazeči bez maturity se museli podrobit zvláštní zkoušce, kterou měli prokázat znalosti obdobné středoškolským a potřebné pro knihovnickou praxi. Ve výuce se státní knihovnická škola zaměřila na dějiny a současný stav knihoven u nás a v zahraničí, na právní úpravu knihovnictví, na správu knihoven, katalogizaci a dějiny knihy a tisku. Na škole přednášela řada českých knihovnických odborníků. Zpočátku trpěla nedostatkem vhodných učebních textů, který se pak postupně zmírnil vydáváním řady nových publikací.“[30]

Knihovnická škola měla tedy zajistit patřičné odborné vzdělání knihovníků, neboť jak píše Z. V. Tobolka: „Bylo by si přáti, aby u nás budoucně nebylo obsazeno ani jediné místo knihovnické v knihovnách z veřejných prostředků vydržovaných, zvláště vědeckých, silami odborně nevyučenými a nevyzkoušenými.“[31] Jiří Cejpek v *Dějinách knihoven a knihovnictví* připomíná, že „jednoletá škola měla charakter spíše nástavbových kurzů, nebyla zahrnuta do soustavy odborných škol a učitelé byli učitelé externí. V první etapě vývoje této školy byla tendence společně vzdělávat knihovníky veřejných i vědeckých knihoven – škola tak připravovala knihovníky pro oba typy knihoven. Již tehdy se ale projevila rozdílnost: uchazeči o místo v knihovnách veřejných absolvovali 5 zkoušek, uchazeči o práci ve vědeckých knihovnách navíc měli ještě 4 další zkoušky. Jako vyučující na této škole působili knihovníci z vědeckých knihoven. Škola tak sloužila především pro potřeby těchto knihoven“[32].

„Protože v Československu žila velmi početná německá menšina, byla v r. 1921 zřízena v Ústí nad Labem jednoletá německá Státní knihovnická škola. V jejím čele stanul zakladatel a správce ústecké veřejné knihovny Josef Martin. Učební osnovy byly obdobné osnovám české školy, avšak na rozdíl od ní byli její absolventi určeni výhradně pro práci ve veřejných knihovnách.“[33] „Mimo tyto školy pořádalo Ministerstvo školství a národní osvěty v dalších letech každoročně třínedělní prázdninové kursy pro knihovníky v obcích nad 2000 do 10 000 obyvatel a kratší kursy včetně šestihodinových pro knihovníky v nejmenších obcích.“[34]

Veřejné a vědecké knihovny nejen procházely různým historickým vývojem, ale nároky na práci v nich byly zcela rozdílné. „Nespokojenost s organizací, zaměřením a celkovou úrovní knihovnického vzdělání, které poskytovala Státní knihovnická škola, přiměla tehdejšího ředitele školy Z. V. Tobolku k pokusu těsněji spojit knihovnické vzdělání s Univerzitou Karlovou.“[35] Podle J. Cejpka „došlo proto ke snaze vyčlenit vzdělávání knihovníků pro vědecké a odborné knihovny ze Státní knihovnické školy v Praze a začlenit je do univerzitní výuky. Na československých vysokých školách věnovali pozornost teorii knihovnictví a knihovědě ve svých přednáškách před rokem 1920 profesoři Filozofické fakulty Univerzity Karlovy historik, národopisec a bibliograf Čeněk Zíbrt a historik českých a slovanských literatur Jan Máchal, na Univerzitě Komenského v Bratislavě Jan Emler a na Německé univerzitě v Praze Antonín Moucha přednášel o bibliografii a dějinách knihoven. V roce 1926 byl Josef Volf jmenován na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy lektorem pro správu vědeckých knihoven. Po řadě přípravných jednání byly v roce 1927 při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy zřízeny dvou- až čtyřsemestrové knihovnické kurzy pro vzdělávání v knihovnictví vědeckém a administrativním. Ředitelem kurzů byl Z. V. Tobolka, který se také stal prvním docentem knihovědy u nás. Zaměření kurzů bylo knihovědné a historické“[36].

ODKAZY:

30) CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy.* 2. s. 205–206.
31) BRADÁČ, Ludvík, et al. *Československé knihovnictví.* s. 413.
32) Srov. CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví.* s. 192.
33) CEJPEK, Jiří. Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy. s. 206.
34) CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví.* s. 192.
35) Tamtéž, s. 203
36) Srov. CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy.* s. 206.

„Mezitím Státní knihovnická škola byla v roce 1927 dočasně uzavřena. Tím byl učiněn další krok k rozkolu mezi veřejnými a vědeckými knihovnami v klíčové otázce přípravy kvalifikovaných pracovníků pro tyto knihovny. V roce 1928 měla nově otevřená a zreorganizovaná Státní knihovnická škola již dvě oddělení, české a německé (německá škola v Ústí n. L. byla zrušena), a charakterem svých osnov, v nichž se kladl hlavní důraz na knihovnickou techniku, se přiblížila praktickému rázu knihovnického vzdělání amerického.“[37] Blíže charakterizuje vzdělávání na knihovnických školách Z. V. Tobolka: „Kdybychom probrali methody vyučování knihovnictví na všech učilištích, dospěli bychom k závěru, že knihovnictví nutno vyučovati za jednotného vedení opravdových odborníků a vzhledem k jeho rázu nutno vyučovati jednak teoretickými výklady, jednak praktickými cvičeními, vycházkami a pod. Knihovníci vědeckého i lidovýchovného ústavu mají znáti dle našich potřeb učební předměty: knihovny a čítárny, jejich třídění, dějiny a přítomný stav našeho i cizího knihovnictví, všeobecná katalogizace (mapy a hudebniny v to počítajíc), knihkupecký sortiment; knihovník vědecké knihovny mimo to: zákon o tisku, povinné výtisky, specielní katalogizace (rukopisů, listů, korespondencí, prvotisků, rytin), bibliografie naše i cizí, mezinárodní soustavy bibliografické, dějiny tisku a knihy u nás i jinde, knižních vazeb, grafické techniky, konservování a restaurace knih. Každé vyučování knihovnictví, má-li se pokládati za dokonalé, nutno ukončiti zkouškou.“[38]

„Státní knihovnická škola se stala učilištěm pouze pro knihovníky veřejných knihoven. Příčiny dvojkolejnosti knihovnického školství pramenily z historického vývoje knihovnictví u nás. Rozdíl v pojetí poslání a činnosti vědeckých a veřejných knihoven byl v této době příliš velký, než aby bylo možno najít společný základ pro knihovnické vzdělávání.“[39] „Knihovnické kurzy při Filozofické fakultě, státní knihovnické školy a kurzy mimoškolního vzdělávání připravily novou generaci vzdělaných knihovníků a pomohly upevnit knihovnickou profesi v naší zemi. Knihovnictví, až dosud převážně zaměstnání vědců, spisovatelů a umělců, se začínalo přetvářet v odborné povolání. Došlo k postupné profesionalizaci knihovnictví.“[40]

Pokračování příště

JANA POLÁČKOVÁ *polackova@svkkl.cz*

POLÁČKOVÁ, Jana. Knihovnictví jako profese. Plzeň, 2011. bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Dagmar Svatková.

ODKAZY:

37) CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví.* s. 203–204.
38) BRADÁČ, Ludvík, et al. Československé knihovnictví. s. 411–412.
39) CEJPEK, Jiří, et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví.* s. 204.
40) Srov. CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy.* s. 206–207.

Dne 11. září 2012 byl na konferenci Knihovny současnosti v Pardubicích oficiálně představen nový obsah informačního portálu **KNIHOVNY.CZ**, který je umístěn na adrese *www.knihovny.cz*. Veřejně zpřístupněny jsou materiály o projektu **Centrálního portálu českých knihoven**. Původní obsah webu byl přesunut na adresu *archiv.knihovny.cz* a do budoucna by měl být do nového designu integrován.

Zároveň bylo vyhlášeno RFI – žádost o informace. Tato žádost je určena potenciálním dodavatelům technického řešení Centrálního portálu. Cílem je získání informací, zda vůbec a do jaké míry jsou schopni dodavatelé požadavky realizovat. Na základě těchto informací bude případně specifikace funkcí portálu upravena. Termín pro dodání je **4. listopadu 2012**.

MARTIN LHOTÁK

Ochutnávka informačního vzdělávání na vlastní kůži

Foto archiv knihovny

V Městské knihovně ve Slaném již lekce IV připravují, proč ale nebýt ještě lepší…

V polovině srpna letošního roku jsem měla příležitost zúčastnit se dvoudenního semináře v Městské knihovně Slaný, který byl zaměřen na informační vzdělávání (dále jen IV) zejména dětí a mládeže v knihovnách. Lektorsky jej zajišťovala Mgr. Lenka Navrátilová z Městské knihovny v Poličce, která se této problematice již několik let věnuje. Během dvou dní se nám snažila předat především své zkušenosti z praxe, podložené ovšem i nezbytnou teorií z oblasti IV. Seminář byl naplněn mnoha zajímavými aktivitami, vyžadoval spolupráci, zapojení do programu a zahrnoval seznámení s mnoha metodami z oblasti kritického myšlení, které jsou dále využitelné při konkrétních lekcích IV.

Informační výchova by měla být chápána jako ucelený proces vedoucí ke získání znalostí, dovedností a kompetencí uživatelů k samostatné práci s informacemi a informačními zdroji. Podstatná, ale ne jediná, je potom i schopnost efektivně využívat služeb knihoven.

Jako jednu z prvních činností jsme si vyzkoušeli takzvanou Abecedu. Její princip je celkem jednoduchý, ovšem efekt velmi dobrý. Na každé písmeno z abecedy je třeba zapsat jedno, nebo více přídavných jmen, které nás k danému tématu napadnou, a které ho podle našeho názoru vystihují. V tomto případě to byla *lekce IV*.

Dovolím si vám nyní předat něco ze svých poznámek v podobě zmíněné abecedy, a tuto metodu doporučuji při přemýšlení o jakémkoli tématu či problému.

Jaká by měla být lekce informační výchovy?

a – aktivní
b – bezpečná
c – cílená
d – důvtipná
e – efektivní
f – funkční
g – gramotná
h – hravá
ch – chytrá
i – inspirativní
j – jasná
k – krásná
l – logická
m – motivační
n – naučná
o – opakovatelná
p – precizní
r – rytmická
s – soudobá
t – tradiční
u – univerzální
v – veřejná
z – zábavná

Záměrně vynechávám některá písmenka, jako je q, w, y atd., ovšem i zde jsme našli zajímavá slova – například qalitní či werichovská ☺. Jak takovou lekci připravit, se dozvíte v některých z dalších čísel Čtenáře, neboť na toto téma chystáme mini-seriál. S daným seznamem i dalšími podklady jsme dále pracovali a společným cílem bylo naučit se dívat na informační vzdělávání v knihovně jako projekt. Věřím, že mnohým z nás se to podařilo.

Vzdělávání uživatelů, ale i knihovníků byla věnována celá sekce na druhém dni konference Knihovny současnosti 2012 v Pardubicích. Je zřejmé, že proto, abychom mohli vzdělávat své uživatele, je nutné být vždy o krok napřed. Semináře podobné tomu, který proběhl ve Slaném, k tomu rozhodně přispívají.

LENKA ŠIMKOVÁ *ctenar@svkkl.cz*

Kdy přestat dětem číst nahlas?

Kapitola z knihy Wychowanie przes czytanie (Výchova prostřednictvím čtení)

Na tuto otázku v průběhu pátého finále kampaně *Celé Polsko čte dětem* náš čestný host Kazimierz Michał Ujazdowski, tehdejší ministr kultury a národního dědictví, v žertu odpověděl, že tehdy, když dosáhnou výšky 140 centimetrů. Většina rodičů bohužel čte „o několik desítek centimetrů kratčeji“.

Zkusme však otázku obrátit jiným směrem. Tehdy, když jsou děti zralé natolik, že nepotřebují náš čas a vedení? Nebo tehdy, když mají sedm let a ve škole se naučí písmenka? Nebo když je jim deset let, končí s učením v kolektivu s jinými a vstupují do daleko dospělejšího světa školy – se samostatnými předměty a mnoha novými učiteli? Nebo když nastoupí na gymnázium? Nebo až tehdy, když ho skončí?

Část rodičů s předčítáním končí, když jejich dítě nastoupí do školy. Dítě – onen ideální čtenář, jak ho nazývá ve své nádherné knize *Jako román* (Comme un roman, 1992, česky 2004) Daniel Pennac –, které po několik let vychovávali v blízkosti a srdečnosti, krmíce ho každý den pohádkami a vyprávěními, zůstává náhle odříznuto od přítomnosti rodičů, jakož i od duševní stravy, na kterou bylo zvyklé. Privilegium být s knížkou se ve škole mění na povinnost být s knížkou – čtenou o samotě a často i příliš náročnou, než aby jí bylo možné samostatně rozumět, často nezajímavou, naježenou písmenky, které si ještě nestačilo osvojit. Dřívější radost čtení se mění v mučení, a to pouze proto, že chceme pro sebe ušetřit 20 minut.

Špunt, který miloval, když se mu čtou příběhy, nyní, když musí číst sám, bez pomoci a bez přítomnosti průvodce, často není s to si poradit s čtením, které – jak víme – se neomezuje jen na poznávání písmenek. V takovéto situaci se cítí jakoby v pasti a rychle je znechucen. Klidně může knihy odvrhnout, pokud se mu nedostane stálé pomoci a objasnění těžkých slov a témat, stejně jako podpory, nadšení, toho, že se s ním dělíme o emoce, jakož i stálého, každodenního čtení mimo školu, které obohacuje a brousí jeho jazyk, rozšiřuje jeho vědomosti a zesiluje postoj k psanému slovu. Takto na počátku školy přicházíme o velkou část potenciálních, zanícených a nadějně se tvořících čtenářů pouze proto, že my, dospělí, nejsme ochotni jim nadále pomáhat. V tomto okamžiku začínáme mít na dítě nároky, přičemž neuplyne mnoho času a hněváme se, když nečte a špatně se učí. A protože veškeré další vzdělávání je založeno na dovednosti číst, dítě, které zanecháme při čtení bez pomoci, s ním bude mít potíže. To je více než jisté. Není asi žádným tajemstvím, že většina dětí, které se výborně učí, jsou doma trvale a moudře podporovány.

Další skupina čtoucích rodičů končí s předčítáním tehdy, když vidí, že dítě si jakž takž dovede poradit s tištěným slovem. Obvykle je motivace podobná – konečně jsme získali čas pro sebe. Otázka: stojí to za to? Jak tvrdí Jim Trelease, nezpochybnitelná autorita v oblasti hlasitého čtení, úroveň jazyka, který je dětem srozumitelný, když jim čteme, předstihuje o dva až tři roky úroveň jazyka, kterému jsou s to rozumět, pokud čtou samy. Teprve až kolem třináctého roku života se obě úrovně srovnávají. Pokud tedy dítěti čteme pořád, dostává od nás bonus v podobě nových a složitějších slov a pojmů stejně jako komplexnějších a těžších témat. Toto vše by bez naší pomoci nebylo schopno prozkoumat. Pokud však dítě necháváme s knihou o samotě, okamžitě tuto úroveň snižujeme. Dítě je neustále čtenářem značně nejistým, proto bychom je měli podporovat a podněcovat. A především je citlivým a vnímavým člověkem. Odebírajíce mu 20 minut každodenního čtení, odebíráme mu především sami sebe. Jistota, že rodič je mu každý den výlučně k dispozici, že se vždy dostaví, přečte a popovídá si s ním, že je možné se ho zeptat nebo se mu svěřit, vytváří v dítěti pocit bezpečí a pocit vlastní hodnoty. Samozřejmě nastanou situace, kdy už se dítě cítí být ve čtení velmi samostatné a nechce, aby se mu dále četlo. Když nejstarší syn

naší kolegyně z nadace dosáhl dvanácti let, oznámil mámě, že už nebude poslouchat, jak se mu předčítá, protože je na to už příliš velký. Matka přijala jeho rozhodnutí s klidem a pokračovala ve čtení dvěma mladším synům. Ani ne za dva týdny však Krysztof přišel na to, že takováto cena za dospělost je přece jen vysoká, a vrátil se ke společnému poslouchání knížek.

Když však starší dítě trvá na svém rozhodnutí, že nebude již dále poslouchat, jak se mu předčítá, je docela dobré občas si společně přečíst nějaký zajímavý článek nebo ho dítěti podstrčit. Lze mu též podsouvat dobré knížky nebo se zmiňovat o zajímavých titulech. Je též dobré s dítětem o knihách rozmlouvat, vyměňovat si s ním názory, dozvídat se, co čte a zda se mu to líbí.

Na tomto místě snad už nemusíme dodávat, že pokud chceme být dítěti v takovýchto rozmluvách kompetentním průvodcem (a později partnerem), je třeba, abychom si sami četli. Mějme na paměti také to, abychom současně s tím, jak přestaneme s pravidelným čtením nahlas, nezanechali každodenních setkání a rozmluv s dítětem – o knížkách, o životě, o věcech, které ho zajímají. Odebírajíce mu totiž 20 minut této blízkosti, odebíráme i sobě příležitost prožít každodenně onen nezastupitelný kontakt s dítětem; ztrácíme možnost ho pozorovat v jedinečném procesu duševního i duchovního růstu, stejně jako ztrácíme příležitost vcítit se do jeho nálady, tj. privilegium poznávat jeho zájmy, sny a problémy. Pokud máme s vlastním dítětem každodenní a vřelý kontakt, jsme schopni mu poradit, potěšit ho nebo podpořit. Když se čtením končíme, ztrácíme – občas nenávratně – šanci na intimní kontakt s nejbližší osobou, tj. svazek, který dítěti dává možnost, aby upřímně mluvilo o sobě a svém světě, což se pro nás může ukázat jako velmi důležité poznání, zejména v období, kdy se z něho stává člověk -náctiletý.

Současně bychom měli starší děti vést k samostatnému čtení, přitom však musíme pamatovat na to, abychom je povzbuzovali, nikoli jim přikazovali, nutili je, posílali je s knihou do pokoje za trest. Mějte též na paměti, že při vytváření čtenářských návyků dítěti pomáhají nebo naopak škodí věci zcela přízemní čili podmínky na čtení. Některé děti jednoduše nemohou doma číst, protože nemají tiché místo, do něhož by se mohly s knížkou pohodlně uchýlit. Neustále zapnutý televizor nebo jiné zvuky ruší klid pro čtení tak potřebný; chybí křeslo, kanape nebo stůl, u kterého se dá usednout a počíst si; a nakonec – není co číst. Dbejme proto na to, abychom doma měli co nejvíce knížek, časopisů a jiných tištěných materiálů. Snažme se, aby dítě mělo během dne své stálé, pohodlné a tiché místo na čtení, dále lampičku u postele, když si čte před spaním. Dovolme mu, aby večer šlo spát trochu později, a to s podmínkou, že „později“ znamená číst si v posteli, nikoli zahrát si delší počítačovou hru. Dělejme vše pro to, aby se z dítěte stával samostatný čtenář, ale ještě dlouho, co nejdéle, nejméně do dvanácti let, možná však o dva tři roky déle, mu čtěme nahlas. Když totiž se čtením přestaneme a zvětšíme tak skupinu velmi zaneprázdněných rodičů, naše dítě zůstane bez opory. Jeho pocit vlastní hodnoty upadá. Snižují se jeho možnosti efektivního učení, stejně jako motivace k učení. Stává se jedním z milionů osamocených dětí. A v životě osamoceného dítěte, na které rodiče už nemají čas, se mohou dít různé nedobré věci.

Děti, jimž nikdo nečte ani jim ve čtení nepomáhá a které kvůli tomu mají se čtením potíže, vůbec netouží po tom, aby se naučily lépe číst. Touží po tom, aby jim dospělí dali se čtením svatý klid. Odplouvají do oblastí mělčích a snadnějších. Z některých se stávají náruživí televizní diváci, jiní svou energii směřují do skupin stejně starých kamarádů, v nichž často vládne právo divočiny; další se stávají závislí na počítači a v síti vyhledávají vzrušující témata nebo osoby, které s nimi vstupují v kontakt a blízkost. Občas navazují přes internet i nebezpečné známosti.

Čím je dítě starší, tím je rozmluva s ním důležitější; kniha bývá občas pouze záminkou, ale i mostem k této rozmluvě. Čtení se stává formou společenství, jak pěkně píše Pennac.

Postulát, aby se četlo -náctiletým, však u rodičů vzbuzuje nedůvěru i odpor. Ale proč nečíst? Náctiletí jsou skutečně větší než děti do deseti let, ale často jsou v životě neohrabanější, nejistí si sami sebou, nesmělí a ztracenější než rozhodní špunti. Výzkumy mozku ukazují, že dítě ve věku dvanácti třinácti let může mít tak ohraničenou schopnost racionálního myšlení, že si s ním umí poradit hůře než třeťák. Tak funguje chemie v období dospívání. Blízký kontakt s rodiči a moudrost dospělých jsou tedy -náctiletým potřebné přinejmenším tak jako malým dětem, protože pastí k ohrožení jejich bezpečí – jak fyzického, tak emocionálního – existuje více, přičemž mnoho z nich si vytvářejí oni sami.

Nejvíc ohrožené jsou děti, jejichž rodiče na ně nemají čas a špatně se k nim chovají, když se to hned odrazí na pocitu jejich vlastní hodnoty nebo na jejich společenských kompetencích. Za každou cenu se takovéto děti chtějí vyrovnat stejně starým dětem, které jsou si samy sebou jisté (jejichž smělost je ovšem často maskou strachu a bezradnosti), chtějí být ve skupině akceptované, získat elektronické „hračky“, které mají jejich bohatší kamarádi, neboť právě ony jsou mírou popularity a stanovují ve skupině status. Tyto děti, které jejich rodiče opustili, se stávají snadnou kořistí bezohledných a cynických dospělých. […]

Děti, které cítí, že jsou pro rodiče na obtíž, že jim překážejí, ztrácejí motivaci k vlastnímu rozvoji, k tomu, aby měly radost ze života. Jsou zlé, cynické nebo zarmoucené. Mladé dívky jsou stále agresivnější, protože takový vzorec chování propagují média. Jsou také stále „odvázanější“, čili stále méně se stydí, prodávají svá těla, zdraví a vlastní čest například za nabití telefonu. […] Mladí lidé často nevidí ve svém životě žádný smysl a možná proto současná kultura, přesycena tématy násilí, sexu, nihilismu a smrti, u nich nachází takovou rezonanci. V americké psychologii se už vytvořil pro tento jev termín – kultura smrti. Bohužel v sobě obsahuje samo se vyplňující proroctví. Mnoho dětí si tak zvyklo na zabíjení, smrt, zkázu, že je možnost smrtonosných scénářů, které se stávají skutkem, už nešokuje; jak to udělali mladiství, kteří zorganizovali přestřelky ve školách, jak to udělal hoch, který požádal známé, aby si zapnuli počítač a v přímém přenosu sledovali jeho sebevraždu. Pouze dospělí mohou tento začarovaný kruh přetrhnout. Děti se pouze přizpůsobily takovému světu, jaký jsme jim stvořili.

Jak to souvisí se čtením? Především tak, že pokud čteme, jsme s dítětem, dáváme mu sebe jako zdroj podpory a životní síly a zároveň zdroj intelektuální a duchovní, které je vedou k moudřejšímu a lepšímu životu. Dáváme mu silný základ. Takovéto dítě si pro sebe vybírá moudřejší scénář života, než jak činí děti zbavené průvodcovství. Takovéto dítě si najde moudřejší a lepší přátele a v budoucnosti si zcela jistě najde moudřejšího partnera a vybuduje lepší vlastní domov.

Čtení může také pomoci znovu vytvořit pouto s naším starším dítětem. Jistá matka jedné -náctileté dívky nám do naší nadace napsala, že už dlouho spolu neuměly s dcerou mluvit, vyměňovaly si mezi sebou sdělení plná zlosti a příkazů. Když se doslechla o kampani na podporu čtení, navrhla své dceři, že jí bude číst. Napřed pouze četly, potom spolu začaly mluvit – zpočátku o knihách, poté o vlastních těžkých záležitostech. Dcera ocenila, že jí matka každý den věnuje svůj čas. Společně se jim podařilo znovu získat to, co bylo již ztraceno v životě plném spěchu, stresu a nesprávně určených priorit.

Ne každý rodič ví, o čem s dítětem mluvit, přičemž kniha poskytuje připravená témata. Po společném čtení se společná rozmluva vede značně lehčeji; a když se posílí vzájemná vazba, není třeba nervózně hledat témata – najdou se sama.

Čtení nahlas je hodnotou nejenom pro dítě. Pro dospělé jde o skvělou relaxaci po celém dni a vzájemné dobití baterek – láskou, péčí a společnou zábavou. Otázky, které dítě klade – a prcek, kterému pravidelně čteme, pokládá otázky moudré a těžké – nám nedovolují uvíznout na intelektuální mělčině; nutí nás vážně přemýšlet a občas i hledat vědomosti v jiných zdrojích. Dítě ve školním věku nás může překvapit složitými otázkami a vážností témat. Díky čtení držíme s dítětem krok, víme, co je zajímá, co se učí. A my se taky při této příležitosti učíme. A lépe se vzájemně poznáváme.

Skvělým rodinným rituálem je také společné jídlo, ale bez doprovodu televize a rozhlasu. Oběd nebo večeře, u nichž se u stolu potkávají všichni členové domácnosti, v některých amerických rodinách začíná tím, že se přečte krátký úryvek z Bible nebo nějakého vyprávění. Společné jídlo, kdy každý může říct něco o svém dni, kdy je možno porozmlouvat o přátelích, škole a práci, o čtení, sportu, televizním programu nebo událostech ve světě, neobyčejně sbližuje a rozvíjí. V jedné knize, která se týká

čtení, byl uvedený dobrý návod na úspěch dětí. Otec se vždy u stolu každého z nich ptal: „Co ses dnes naučil?“ Děti dělaly všechno možné pro to, aby se každý den něco naučily a mohly se s tím s ostatními u večeře podělit. A i když byl otec obyčejným člověkem, z jeho syna, který tuto rodinnou situaci popsal, se stal profesor. Tak totiž funguje snaha rodičů o rozvoj svých dětí. Výzkumy uskutečněné v USA ukázaly, že děti z rodin, kde se vždy jedlo pospolitě, jsou lepšími studenty. Rodinný stůl – toť miniškola, místo, kde se dítě učí umění naslouchání, mluvení, myšlení, pamatování si, spojování, argumentování, rozšiřování vědomostí o světě, umění úcty k druhým a dobrých mravů. Slušelo by se, abychom v našem roztěkaném životě zavedli aspoň jedno klidné, slavnostní společné jídlo týdně, navíc doplněné rozmluvami a čtením a pojímané jako doplňková šance na obohacení vědomostí a kultury našich dětí, stejně jako rodinný tmel.

IRENA KOŹMIŃSKA, ELŻBIETA OLSZEWSKA
Sedmá kapitola z knihy Wychowanie przez czytanie (Výchova prostřednictvím čtení). Warszawa: Świat Książki, 2011.
Přeložil **JIŘÍ TRÁVNÍČEK**, (mírně zkráceno)

Irena Koźmińska je ředitelkou Nadace ABCXXI – Celé Polsko čte dětem; je iniciátorkou kampaně Celé Polsko čte dětem a programu Škola s charakterem, jehož cílem je učení se hodnotám.

Elżbieta Olszewska je programovou ředitelkou nadace ABCXXI – Celé Polsko čte dětem; věnuje se programům a dílnám v oblasti emocionálního zdraví; se svým manželem založila interaktivní Muzeum perníku v Toruni.

Knihovnická, historická i kulturní zastavení v okolí Opole

V květnových dnech letošního roku (17.–19. 5.) navštívila delegace ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně svoji partnerskou knihovnu v Polsku. Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki sídlí v centru Opole, které je hlavním městem Opolského vojvodství, jež náleží mezi 16 vyšších územně samosprávných celků Polska. Opole je jedním z nejstarších měst celé země, v současnosti se rozkládá na ploše cca 97 km^2 s počtem téměř 128 000 obyvatel.

Účel naší návštěvy byl zejména společenský, zaměřený na poznání zajímavých míst blízkého okolí a spojený s návštěvou vernisáže výstavy *Spolu_Proti sobě: Rok 1968 v Československu a Polsku*. Zároveň byla domluvena další spolupráce obou knihoven a podepsána partnerská smlouva.

Na cestu jsme vyrazili ve čtvrtek, a protože se vinou husté dopravy oproti původnímu plánu protáhla, zahájili jsme naši návštěvu společnou večeří v místě ubytování, kterým se nám po dvě

Lenka Šimková, Ivana Feldmanová a Vladimíra Švorcová ze SVK v Kladně při prohlídce sbírky v zámku Rogów Opolski

noci stal zámek Rogów – jenž je také pobočkou knihovny, vzdálený přibližně 20 km od Opole. Po velmi příjemném posezení jsme se již těšili na druhý den, který pro nás hostitelé naplnili zajímavým programem.

Páteční dopoledne jsme strávili prohlídkou zámku v Rogowě, který slouží zároveň jako

M. Koćwin hovoří o restaurování starých tisků

Pergamenový dokument z roku 1324 ze sbírky opolské knihovny

Tadeusz Chrobak zahajuje vernisáž výstavy Spolu_Proti sobě…

speciální oddělení opolské knihovny. Renesančně-klasicistní zámek byl postaven počátkem 17. století na místě původního obranného hradu ze 14. století. Je obklopen parky se zbytky obranných hradeb. Je zde umístěna nádherná a významná sbírka rukopisů, starých tisků, map a grafických listů. Právě tou nás provedla její správkyně Mirosława Koćwin. Velmi poutavě hovořila o restaurování těchto jedinečných dokumentů, a ukázala nám také precizní dokumentaci, jež se ke každému exponátu, který tímto procesem prošel, váže.

V jedenáct hodin jsme se již museli posunout autem trochu dále, a to na Horu sv. Anny se stejnojmennou bazilikou. Areál s mnoha zastaveními křížové cesty tvoří kostel, klášter, arkádové náměstí, kalvárie, Lurdské jeskyně a dům pro poutníky. Za začátek existence poutního kostela se považuje symbolické datum 1480. Na počátku 17. století se stal důležitým poutním místem díky gotické sošce sv. Anny Samotřetí (zobrazované s Marií a Ježíšem) obsahující relikvie svaté. Toto významné místo navštívil v roce 1983 také papež Jan Pavel II. Nedaleko jsme potom mohli sestoupit do neobyčejného kamenného amfiteátru, který pojme až 30 000 diváků. Nad ním se nachází pomník sochaře Xavera Dunikowského, který připomíná dny třetího slezského povstání 21.–26. května 1921, kdy v této oblasti probíhaly boje mezi oddíly povstalců a jednotkami Freikorpsu. Hora sv. Anny je památkou víry, přírody a dějin opolského regionu.

Potom jsme již vyrazili směrem do Opole. Po pozdním obědě nás čekala prohlídka výstavy Silesia Picta – Veduty slezských měst a staré mapy Slezska, která byla nainstalována v galeriích opolské knihovny. Zhlédli jsme staré mapy Slezska od 16. do 19. století a s nimi také stejně stará vyobrazení mnoha slezských měst z polské i české části této historické země.

Na tuto část programu již navazovala vernisáž zmíněné výstavy o roce 1968 z české a polské perspektivy. Zahájil ji ředitel knihovny Tadeusz Chrobak za přítomnosti zástupců o. s. _pant, které expozici koncepčně připravilo, a Českého centra ve Varšavě. Dále ji podpořilo Česko-polské fórum ve spolupráci s Institutem pamieci narodowej. Po představení hlavní myšlenky a vzniku tohoto projektu následovala diskuse o česko-polských dějinných vztazích, o událostech roku 1968 a také o způsobech výuky novodobé historie ve školách. Více se můžete dočíst také na webu *http://modernidejiny.cz/clanek/nabizime-vasi-skole-vystavu-o-roce-1968/*.

Závěrečná večeře s polskými kolegy i hosty, kteří výstavu prezentovali, byla už jen třešničkou na dortu za příjemně stráveným dnem. V sobotu ráno nás čekalo už jen rozloučení, výměna drobných dárků a cesta domů.

Text a foto **LENKA ŠIMKOVÁ**

Místní knihovna v Holasovicích v novém

Místní knihovna Pavla Křížkovského v Holasovicích je svým jménem i umístěním (sídlí v místě, kde stával rodný dům) spjata s jednou z významných osobností českých hudebních dějin, skladatelem a sbormistrem Pavlem Křížkovským (1820–1885).

Od roku 1967 má knihovna i regionální význam, neboť se stala knihovnou střediskovou a v současnosti se jako pověřená výkonem regionálních funkcí stará o 23 menších knihoven ve svém okolí. Narůstající knižní fond (téměř 20 000 svazků), který již nebylo možné důstojně umístit ve dvou místnostech, se stal hlavním důvodem pro plánovanou rekonstrukci.

Autor projektu Ing. arch. Lubomír Dehner pojal přestavbu velkoryse – ke stávajícímu domku, ve kterém se nacházela kancelář a v patře půjčovna, připojil i stodolu, do té doby sloužící jako technické zázemí pro Obecní úřad v Holasovicích. Propojením obou budov vznikl nádherný členitý prostor, který beze zbytku naplnil naše knihovnická očekávání.

Oddělení pro děti

Největší chloubou je bezpochyby nová půjčovna s bezbariérovým přístupem, umístěná v prostorách původní stodoly. Vstupní hala s uzamykatelnými skříňkami a sociálním zařízením pro uživatele knihovny je prvním příjemným překvapením pro naše návštěvníky. Po vstupu do půjčovny nejvíce nadchne její velikost. Počet regálů se více než zdvojnásobil, což nám konečně umožnilo přehledně uspořádat knižní fond. Díky tomu přestalo být dohledávání konkrétních titulů prací detektivní a stalo

Budova knihovny

Foto archiv knihovny

se činností radostnou (knihovnice, které zažily podobnou situaci, jistě ví, o čem mluvím). Dětský fond se nyní nachází v přízemí, fond pro dospělé je umístěn na ochozech po obvodu půjčovny, kam můžete vystoupat po krásném dřevěném schodišti nebo se nechat vyvézt výtahem.

V původních stísněných prostorách knihovny nebylo možné pořádat kulturní akce. Po rekonstrukci nám k tomuto účelu slouží společenská a školicí místnost s kapacitou 15–20 lidí (bývalá půjčovna). Prostor má dobový vzhled – na čelní stěně jsou zachovány fresky malíře Valentina Držkovice (1888–1969), po obvodu místnosti jsou vystaveny exponáty vztahující se k životu a dílu Pavla Křížkovského a pěveckému sboru nesoucímu jeho jméno. Moderní nábytek byl navržen velmi citlivě, aby nenarušil atmosféru místnosti.

Do výčtu splněných knihovnických snů nám vždy chyběl depozitář. I toho jsme se s kolegyněmi dočkaly a dokonce hned dvakrát. Menší je umístěn za kanceláří (slouží tedy k uskladnění nových knih) a větší (pro uskladnění starších knih) našel své místo v prvním patře. Vešly se nám do něj také lístkové katalogy, které i v dnešní počítačové době mají svůj význam, neboť mnoho malých knihoven funguje stále bez počítačů.

Kancelář jako jediná zůstala na původním místě, je však kompletně vybavena novým nábytkem, včetně malého kuchyňského zázemí.

Samotná přestavba knihovny započala v únoru 2010 a ukončena byla v březnu 2012. Interiéry navrhl Ing. Josef Barták (firma FORM) ve spolupráci s Ing. arch. Lubomírem Dehnerem. Rekonstrukci budov v ceně 14 300 000 Kč provedla firma Fichna – Hudeczek, a. s., z Píště, nábytek v hodnotě 1 200 000 Kč pro nás vyrobila firma STAFI cz, s. r. o., z Krnova.

Jelikož se ani přes opakované snahy nepodařilo získat na přestavbu dotaci, celá rekonstrukce proběhla na náklady obce, která je zřizovatelem knihovny. Na tomto rozhodnutí mají největší podíl zastupitelé obce v čele s panem starostou Jindřichem Dobřeckým a následně nastupující zastupitelstvo vedené Ing. Václavem Volným. Všem za to patří velké poděkování.

Není pochyb o tom, že tato investice je smysluplným počinem, jehož hlavním cílem je zachovat do budoucna pevnou základnu čtenářů, a to i z řad generace těch nejmladších, kteří budou rádi pravidelně navštěvovat naši knihovnu jako zdroj vědění, zábavy a poučení. Je knihám na škodu, že v dnešní době je obecně preferován internet jako dostačující zdroj veškerých informací. Pravdou je, že knihu v jejím klasickém pojetí žádná z moderních technologií nedokáže nahradit.

HELENA DEHNEROVÁ
knihovna@obecholasovice.cz

Turecká literatura – známá neznámá

Stručný průvodce po historii turecké literatury

Moderní turecká literatura bývá považována za tzv. *literaturu třetího světa* nebo *literaturu orientální*, tedy stojící mimo vývoj západních (evropských nebo amerických) literatur. Nicméně v poslední době se již objevují hlasy, že by toto označení mělo být přehodnoceno. Než bude řeč o literatuře současného Turecka, je jistě vhodné nastínit situaci předchozího vývoje.

Již v době před vznikem Turecké republiky existovala na území Osmanské říše literatura osmanská, která se vyvíjela ve dvou liniích. Byla to jednak psaná literatura, na druhé straně se vyskytovala poměrně rozsáhlá lidová tvorba, která ovšem nebyla písemně zaznamenávána a přenášela se ústně. V psané literatuře byla dominantním žánrem poezie, která byla postavena především na přebírání arabských a perských vzorů. Podobně na tom byl i jazyk této lyrické poezie, plný arabských a perských slov, která lépe vyhovovala i převzatému metru, pro nějž se turecký mluvený jazyk vůbec nehodil. Výsledkem toho vznikala díla, která byla běžnému člověku zcela nesrozumitelná.

Vedle poezie existovala i próza, kde převládala historiografická díla, cestopisy, biografie, práce z vědních oborů, jako jsou matematika, astronomie nebo medicína. Próza tedy neměla podobu takovou, jak ji vnímáme dnes, nicméně v lidové formě se určité formy podobné těm dnešním vyskytovaly. Tato forma osmanské literatury převládala do 19. století.

Osmanská říše byla již od svého vrcholu v 16. století postupně upadající mnohonárodnostní říší, kterou bylo nutné reformovat. Mluvíme o tzv. období Tanzimatu, období reforem v soudnictví, hospodářství, ale také ve školství, období reforem, které měly rozkládající se říši opět postavit na nohy. Během 19. století docházelo také stále více k pronikání vlivů ze západní Evropy, které lze v literatuře vysledovat na rostoucím množství překladů ze západních jazyků, především z francouzštiny. Tanzimatské reformy s sebou v litera-

tuře přinesly změny v jazyce i postupné pronikání nových žánrů. Prvním literárním hnutím v tomto směru bylo Edebiyat-i Cedide (Nová literatura), jehož představitelé se shromáždili kolem časopisu *Servet-i Fünun* (první číslo vyšlo v roce 1891). Hnutí hlásalo pokrok v duchu západních norem, v poezii byl patrný vliv francouzské dekadence a v próze převládaly prvky realismu. Časopis *Servet-i Fünun* byl sultánem Abdülhamidem II. a jeho cenzory v roce 1901 zrušen.

Dalším mezníkem ve vývoji nejen literárním byla Mladoturecká revoluce v roce 1908, která s sebou již podruhé v osmanské historii přinesla ústavní režim (poprvé v roce 1876). Začal být kladen důraz na tureckou identitu, která nahradila osmanismus mnohonárodnostní říše. I v jazyce byly již patrné usilovné snahy oprostit turečtinu od arabských a perských vlivů. Pro toto období se vžilo označení Milli edebiyat (Národní literatura). Hlavní představitelé, kteří se shlukli kolem časopisu *Genç kalemler* (Mladá pera), zastávali myšlenku, že je potřeba najít novou cestu pro další vývoj turecké literatury. Pokud osmanská literatura viděla své vzory v dílech perských a arabských a (Nová) literatura konce 19. století hledala inspiraci na Západě starého kontinentu, hlavním cílem tohoto hnutí byla snaha udat literatuře výhradně turecký směr.

ZÁKLADY MODERNÍ TURECKÉ LITERATURY

Předrepublikové období v mnohém položilo základy pro moderní tureckou literaturu. Založení republiky Mustafou Kemalem v roce 1923 přineslo řadu revolučních změn. Zcela zásadní reformou nejen pro literaturu byl pak přechod od arabského písma k latinskému v roce 1928. Kromě písma se Atatürkovy reformy dotkly i systému vzdělání a přinesly postupně se zvyšující gramotnost obyvatelstva a s ní i rozšiřující se čtenářskou obec. Literaturu v tomto raně republikovém období lze charakterizovat jako plně podřízenou národním cílům rodícího se Turecka. Jednalo se o literaturu angažovanou, která měla přinášet poselství v tureckém duchu, pedagogicky působit a vzdělávat obyvatelstvo. Hlavní otázkou zůstávala modernizace, resp. evropeizace turecké společnosti. Autoři většinou pocházeli z vyšších společenských vrstev a mnohdy byli aktivní v politickém dění mladého státu.

Přibližně od 50. let dvacátého století lze vystopovat změnu a odklon autorů od problematiky evropeizace (modernizace) či rozporu Východ–Západ a je patrné jejich směřování k tematice sociální. Důvodem bylo postupné zhoršování se situace v zemi během období po druhé světové válce, které přineslo mechanizaci v zemědělství, přerozdělování půdy, vzrůstající nezaměstnanost, migraci nespokojeného venkovského obyvatelstva do velkých měst a další problémy. Ústředním tématem literatury se tak až do 70. let stává venkov a pro díla tohoto období se vžil termín *vesnický*, případně *anatolský román*, kde se hrdiny stávají nižší vrstvy obyvatelstva. Autoři svými díly kritizovali systém a poukazovali na sociální nespravedlnost. Míra kritiky se u jednotlivých spisovatelů lišila, společnou formou jim byl realismus, jehož podoba klouzala od poetického přes kritický až po socialistický. V roce 1940 byly zřízeny tzv. köy enstitüleri (vesnické instituty), jejichž úkolem bylo vzdělávat vybrané jedince, aby ti poté mohli přinášet na venkov nové poznatky a osvětu. Mnozí spisovatelé působící v následujícím období vzešli právě z těchto misijních institucí a svým venkovským původem i příslušností k nižším sociálním vrstvám se tak lišili od generace autorů předválečných.

Během 70. let se začínají objevovat nové formy, které stojí v protikladu k formám předchozího období. Autoři kritizují angažovanost starších děl, nebojí se začít experimentovat, ale každý si vytváří svůj styl a nelze tak mluvit o jednotném hnutí nebo směru. Bezpochyby významnými momenty ve vývoji Turecka v této době jsou vojenské puče v letech 1971 a 1980. Zvláště rok 1980 s sebou přinesl velké změny, jako např. zákaz politických stran, ohrožení svobody tisku. Po puči došlo k masovému zatýkání a věznění levicově zaměřených tureckých intelektuálů a většina autorů se uzavírá do sebe. Mizí společensky kritická témata a nastupuje tzv. *turecká postmoderna*, kdy přestává být zájem o znázorňování společnosti a autoři se obracejí k individuu, jeho myšlenkovým a citovým pochodům. Dalším útočištěm se stává návrat k historii, objevuje se historický román, kde se opět dostává do popředí vztah Východu a Západu.

NOBELOVA CENA PŘITÁHLA POZORNOST K TURECKÉ LITERATUŘE

V souvislosti s tureckou literaturou je nutné zmínit dvě nedávné události, které ji dostaly do širšího evropského i světového povědomí. Jednou z nich je udělení Nobelovy ceny za literaturu v roce 2006 tureckému romanopisci **Orhanu Pamukovi**. Byť se ozývají hlasy, že důvody pro to byly především politické, Pamukovi nelze upřít literární kvality a stále se zvyšující počet čtenářů po celém světě. Druhou zásadní událostí bylo uvedení Turecka jako čestného hosta na knižním veletrhu ve Frankfurtu v roce 2008.

Český čtenář neměl doposud příliš velkou možnost seznámit se s tureckou literaturou. Překladů existuje poměrně málo, teprve v posledních letech se situace pomalu obrací k lepšímu. Současný nedostatek překladatelů z turečtiny úzce souvisí s vývojem oboru turkologie u nás.

Jako obor se turkologie institucionalizovala na počátku 20. století na Univerzitě Karlově za přispění českých orientalistů, jakými byli Rudolf Dvořák nebo Jan Rypka, který patřil také mezi první překladatele z turecké literatury. Po druhé světové válce obor existoval jak na univerzitní úrovni, tak se etabloval i v Akademii věd. V té době publikovali čeští turkologové knižní překlady z turecké literatury, většinou však vycházely kratší útvary především v časopise *Nový orient* nebo *Světová literatura*. V 70. letech dvacátého století došlo z politických důvodů ke zrušení turkologie na FF UK a obor byl otevřen až těsně před rokem 1989, což způsobilo velkou trhlinu v kontinuitě jeho vývoje. Do současnosti obor absolvovalo již několik generací studentů, z nichž někteří se překladům beletrie začali věnovat. Na pultech knihkupectví či v knihovnách lze v současné době najít šest knih Orhana Pamuka a sedmá se k vydání připravuje. Kromě jeho děl se objevily překlady **Zülfü Livaneliho** nebo **Nedima Gürsela** *(Allahovy dcery* a *Dobyvatel).* Můžeme tedy doufat, že se čtenáři toužícímu proniknout do tajů turecké literatury blýská na lepší časy.

PETRA SEDMÍKOVÁ
sedmikova.petra@gmail.com

Současná turecká literatura promlouvá ženským hlasem

Turecká literatura prochází několika vlnami vývoje – od evropeizace přes existencialismus po postmodernismus. Šedesátá léta jsou ve znamení budování nového života s důrazem na kulturu. Podíváme-li se na českou kinematografii stejně jako na tureckou literaturu, objevíme skutečné perly, jako např. *Legendu o lásce* **Nâzima Hikmeta** (zfilmováno v roce 1956), dílo **Ahmeta Hamdi Tanpınara** – známého duchovní hloubkou svých románů nebo knihy pro děti **Saita Faika**. V 70. letech se klade důraz na život člověka, jeho společenské zařazení a uplatnění. Ke slovu se dostává řada zajímavých autorů jako **Aziz Nesin**, **Orhan Kemal**, **Yaşar Kemal**, **Ahmet Oktay** aj.

Autoři se nebojí kritizovat politiku a sociální poměry, a tak řada z nich zažívá perné chvilky ve věznicích, někteří žijí v exilu. Turecko je kulturně bohaté, mísí se zde západní a orientální vlivy, národnosti i jazyky, ale také určité nešvary (míra svobody slova je diskutabilní). Turecko samotné se kloní k nahlížení na svoji kulturu jako na most mezi Východem a Západem a tavící kotlík vlivů a možností. Zajímavě o Turecku píše např. autorka **Ece Temelkuran**, která svoji zemi miluje, a přesto (nebo právě proto) se pouští do její kritiky.

Jaký je současný konzument literatury, moderní turecký čtenář? Oproti roku 1960, kdy byla třetina lidí zcela negramotných, se situace zlepšila (např. statistika uvádí, že v roce 1975 byla míra gramotnosti mezi ženami 68,25 %, v roce 2009 pak 96,57 %). Čtenářem v současném Turecku může být člověk ze zemědělské oblasti, který sleduje politiku v televizi a čte noviny, stejně jako akademik v Istanbulu vzhlížející k zemi proužků a hvězd. Někde mezitím se nacházejí vášniví čtenáři, kteří svoje úlovky objevují v antikvariátech, pouličních bazarech nebo prodejnách typu Remzi a D&R a se slzou v oku hledají nostalgickou atmosféru dřívějších let. Neexistuje žádné klišé. Knihy **Ayşe Kulin** nebo **Elif Şafak** čtou všichni, stejně jako je většina lidí zaujata sledováním dění

v celém regionu na některém z desítek televizních kanálů.

Knihy se vydávají v nižších nákladech, než je tomu u nás, zato opakovaně (ve větší oblibě je měkká vazba). A zisky spisovatelů šplhají do stovek tisíc dolarů. Mluvíme-li o tureckém bestselleru, pak například 600 000 výtisků knihy *Iskender* Elif Şafak, prodaných během několika týdnů, mluví za vše. Autorka se nebála knihu vystavit i v supermarketech, což jsem, jezdíc s nákupním vozíkem okolo melounů a sýrů, tiše obdivovala…

Knihy v Turecku jsou – stejně jako u nás – hlasem života a dekorací domů. Přesto si troufnu říci, že turečtí milovníci knih se ubírají více cestou spirituality a práva na sebeurčení, než je tomu u našich čtenářů. Detektivky, horory a upíří příběhy se zde zdaleka takové oblibě netěší.

Ayşe Kulin, **Nermin Bezmen**, **Nazlı Eray**, **Erendiz Atasü**, **Buket Uzuner**, **Tahsin Yücel**, **Ahmet Ümit**, **Pınar Kür**, **Inci Aral** a samozřejmě **Orhan Pamuk**, **Elif Şafak**, **Serdar Özkan** nebo **Zülfü Livaneli** jsou velmi úspěšnými autory současné turecké literatury. Osobně bych ráda v češtině četla překlady knih spisovatelek, např. **Duygu Aseny**, **Ece Temelkuran** nebo už zmíněné **Elif Şafak**, resp. **Alevy Croutier** (narozená v Izmiru). Ostatně tyto knihy by mohly přinést českému čtenáři hned dva překvapivé momenty: legitimitu ženských tureckých autorek a zajímavý pohled na moderní tureckou společnost.

Ve velké oblibě u českých čtenářů jsou překlady knih držitele Nobelovy ceny za literaturu **Orhana Pamuka**. Jeho nostalgicko-depresivní *hüzün* (melancholie života v Istanbulu) a náročný jazyk ale překračují možnosti a hlavně trpělivost běžného čtenáře (v češtině vyšly knihy *Nový život*, *Černá kniha*, *Bílá pevnost*, *Sníh*, *Jmenuji se Červená, Istanbul: Vzpomínky na město*). Přesto otevřením Pamukova *Muzea nevinnosti* (Museum of Innocence) dostává jeho dílo zajímavější příchuť. V muzeu můžeme sledovat běžné předměty vyskytující se v našich životech a reprezentující jednotlivé kapitoly Pamukovy stejnojmenné knihy (Çukurcuma, Istanbul). Český čtenář také pravděpodobně četl knihu *Ztracená růže* **Serdara Özkana** nebo román *Štěstí* od účastníka loňského pražského festivalu Prague Writers Festival **Zülfü Livaneliho**.

Pro účely tohoto článku jsem vytvořila on-line dotazník a umístila ho na fórum pro cizince do sociální sítě Facebook. Zajímala jsem se o to, které autory cizinci žijící v Istanbulu nejčastěji čtou. Výsledek nepřekvapil: Pamuk, Şafak, Özkan, Hikmet a Livaneli. Pravděpodobně stejné odpovědi bychom získali i od českých čtenářů. Bylo by tedy přínosem, kdyby čeští vydavatelé uměli otočit pozornost českého čtenáře směrem k turecké poezii a k spisovatelkám současnosti. A to už ani nemluvím o tom, že bychom v osnovách dějepisu a dějin umění neměli ignorovat **Rúmího**, **Çelebiho** nebo perské a arabské vlivy na tureckou literaturu, což je základ pro pochopení současné turecké literatury.

Text a foto **HANA MOUALLA**
www.hanamoualla.cz

Elif Şafak – mystika Východu snoubící se s pragmatičností Západu

Orient mne fascinuje už léta. Nejprve ožíval jen prostřednictvím knih, poté se zhmotnil a všechny barvy a chutě dostaly nový háv. Snad proto jsem objevila v Istanbulu kouzelné knihy **Elif Şafak** (též jako Shafak). Elif Şafak je jednou z nejúspěšnějších tureckých autorek současnosti, s oblibou používá prvky mystična a nebojí se ani společensky kontroverzních témat… Její knihy se skvěle prodávají v angličtině, turečtině a dalších skoro třech desítkách jazyků. Doposud napsala 12 knih, z toho osm románů. Jak se stala tato žena jednou z nejoblíbenějších spisovatelek v Turecku a uznávanou autorkou v zahraničí? A proč si turisté odvážejí její knihy z Istanbulu jako suvenýr?

Foto archiv Elif Şafak

NÁMĚTY PŘÍBĚHŮ ELIF ŞAFAK JSOU JEDINEČNÉ – JAKO ONA

Elif Şafak se narodila v roce 1971 ve Francii. Jejími rodiči jsou Nuri Bilgin (psycholog a akademický pracovník) a Şafak Atayman. Matka, která pracovala v diplomatických službách, vychovávala Elif od jejího jednoho roku sama. Elif nevyrostla v typické patriarchální rodině, nýbrž v rodině, kde matka reprezentovala moderní, pragmatický svět a babička spirituálno a tradici. Možná zde pramení autorčin zájem o mystiku, súfismus apod. Spisovatelka žila v Madridu, Ammánu, Bostonu, Michiganu, Arizoně, Istanbulu a v Londýně. Je vdaná, manžel Eyüp Can je novinář, mají dvě děti. S rodinou žije mezi Istanbulem a Londýnem.

Spisovatelka získala magisterský titul v oboru Gender and Women's Studies a doktorát z politických věd na Middle East Technical University. Její magisterská práce na téma *Islám, ženy a mystika* byla oceněna ústavem sociálních věd (Social Scientists Institute). Prodeje jejích knih se pohybují v řádech stovek tisíc. Magazín *Forbes Turkey* ji podle výše výdělku zařadil za rok 2011 jako druhou nejlépe vydělávající spisovatelku v Turecku (první je Ayşe Kulin). Za literaturu získala řadu ocenění. Elif také příležitostně píše pro *The Guardian*, *Le Monde*, *Berliner Zeitung*, *Dutch Handelsbladt*, *The New York Times*, *Wall Street Journal*, *The Washington Post* a magazín *Time*.

Zajímavostí je, že některá díla Elif Şafak vznikla nejprve v angličtině, poté je autorka přepracovávala podle svého citu do turečtiny. Elif uvádí, že ironie a nadsázka se jí popisuje lépe v angličtině a stavy smutku a melancholie v mateřské řeči. Ať je to jakkoli, je zřejmé, že tato spisovatelka umí problematická témata zpracovat poutavě a neotřele.

Čím oslovuje tisíce čtenářů? Jaký vliv má tato úspěšná spisovatelka na společnost? A jaké jsou vlastně její knihy?

EMOCE A LIDSTVÍ MÍSÍCÍ SE S OŠKLIVOSTÍ, TO JE KOKTEJL ELIF ŞAFAK

Pokud netušíte vůbec nic o súfismu, Rúmím nebo islámské milostné poezii, pak je kniha *The Forty Rules of Love* (*Aşk / Čtyřicet pravidel lásky*) ideálním úvodem do světa tajemných dervišů (vydáno v roce 2009; anglicky 2010). Na pozadí příběhu Elly Rubinstein, příležitostné redaktorky a ženy v domácnosti, dokládá Elif právo na lásku, které ale vychází z předpokladu, že lásku sami umíme dávat. Elle chybí v manželství romantika i vášeň. Začíná si dopisovat se spisovatelem Azizem Z. Zaharou a postupně odkrývá chybějící část svého intimního života. Děj kombinuje dvě časové roviny – současnost Elly a 13. století, kdy Shams of Tabríz zasáhl do života Rúmího. *Čtyřicet pravidel lásky*, která jsou zde uvedena, má univerzální platnost pro všechny lidi a poukazuje na základní princip, podle kterého se všichni můžeme rozvinout v úplné bytosti tím, že otevřeme svoje srdce bezpodmínečné lásce a laskavosti. Putujícím dervišem může být každý z nás. Knihy se prodalo asi 600 000 výtisků, rekordní prodeje zaznamenala v Turecku, Itálii, Francii a Bulharsku. A vím proč. Je to skvělá kniha!

The Flea Palace (Bit Palais / Palác blech) je dalším z bestsellerů a sondou do tureckých domácností (vydáno v roce 2002; anglicky 2004). Hlavní postava – deratizátor podivného vzrůstu vstupuje do zablešeného domu, aby zde vyčistil jednotlivé byty od blech. Každý byt skrývá svoje temné tajemství. Boj proti blechám je tak spíše obraznou formou boje s lidskými nešvary.

Kontroverzním a excelentně napsaným titulem je *The Bastard of Istanbul (Baba ve Piç / Bastard z Istanbulu)*. Autorka kvůli této knize zažila v roce 2006 perné chvilky u soudu za hanobení „tureckých hodnot" podle ústavního článku 301. Výsledek stání je poměrně nečitelný. Autorka se totiž pustila do tématu, o kterém se v Turecku nerado hovoří, a tím je arménská genocida. Elif Şafak nikomu nestraní. Hlavními postavami jsou členové arménské a turecké rodiny, jejichž historie a osudy se propojí příjezdem arménské dívky Armanoush do Istanbulu. Armanoush a Asya spolu tráví čas toulkami po městě a navzájem zkoumají svá rodinná prokletí a postoje. Armanoush Tchakhmakhchian se utápí v obviňování „nechápavých" Turků, po kterých žádá omluvy a Asya Kazancı pátrá po temném tajemství týkajícím se neexistujícího otce a nechápe věčné stesky svojí kamarádky. Obě jsou svým způsobem paralyzovány svými rodinami, minulost neexistuje. Celý problém je vyřešen otrávenou miskou aşure (ovoce vařené s rýží). Turecká rodina řeší melodramaticky incest starý dvě desítky let.

Pojednání o ošklivosti, tak bychom mohli hovořit o knize *The Gaze (Mahrem / Pohled)*. Většina

lidí si myslí, že jde o příběh trpaslíka a bláznivé ženy. Autorka ale nepřímo kritizuje lidskou touhu po pozorování, těšení se z neúspěchu druhých, abychom tak zapomněli na vlastní prohry. Vynáší na světlo ošklivost, vnitřní strachy a bezcitnost, které jsou součástí nás všech. Klíčovou dírkou sledujeme otylou ženu, která je v očích společnosti jen další groteskní figurkou. Džinové, o kterých se v knize píše, nepůsobí zdaleka tak odpudivě jako některé další postavy (vydáno v roce 2002; v angličtině 2005).

Další kniha *The Saint of Incipient Insanities (Araf)* vypráví příběh studentů z mezinárodního prostředí. Zatímco Gail přijíždí do Istanbulu jako cizinka, Cahit a Sibel se vracejí do země, kterou znají. Obě možnosti příjezdu skrývají humorné a bolestné situace současně. Tedy něco, co sama Elif dobře zná. Snad proto žije mezi dvěma městy. Rozháranost přešla i do názvu knihy, proto bych ho volně přeložila jako *V zemi nikoho* (vyšlo v roce 2004).

V angličtině (pro britský knižní trh) byla letos v dubnu vydána kniha *Honour (Iskender / Čest)*, v turečtině byla hitem už v roce 2011, vydání v USA se chystá na rok 2013. Iskender Toprak je typickým představitelem turecké patriarchální rodiny. A tento model, jak víme, má svoje úskalí… Autorka zpracovává ožehavé téma domácího násilí a postavení mužského potomka v turecké rodině. V Turecku se problém domácího násilí týká poměrně početné skupiny žen a dětí a ani schválení nového zákona (Zákon na ochranu rodiny a prevence násilí na ženách z 8. 3. 2012) nezabránilo násilníkům v páchání krutých činů. Tento titul tedy otevírá další třináctou komnatu, a to nejen pro Turky. Statistiky domácího násilí nejsou lepší ani v Evropě...

Elif Şafak se po narození dcery musela porvat se silnými depresemi. Musela se naučit dělit čas pro psaní a rodinu. Její úvahy o mateřství a psaní vyústily v sepsání působivé studie o ženách. Kniha *Black milk (Siyah süt / Černé mléko)* může oslovit ženy, které milují svoji profesi, cítí se jí naplněny, ale obávají se pozdějšího dopadu na emoce svých potomků. Studie je propojena s vnitřní rozmluvou autorky a jejího „sboru ženských hlasů". Každý hlas zastupuje určitou Elifinu vlastnost, rozmluvy se odehrávají v její mysli. Dochází ke konfrontaci mateřského hlasu, hlasu hospodyně, intelektuálky, bohémky a dalších. Má žena obětovat činnost, kterou miluje, nebo riskovat pozdější citový chlad ve vztahu ke svým dětem? Z knihy vyplývá, že všechny ty, které daly přednost psaní, později žily osamoceně… Toto tvrzení dokládá třeba příběh Daphne du Maurier, který napsala její dcera Flavie Leng. (Ten není součástí knihy *Black milk*).

Jaké východisko pro sebe Elif nalézá? Není to zřejmé. Vše je opět psáno z pohledu neutrálního pozorovatele. Kniha vyšla v roce 2011, a tak si odpovím sama – Elif Şafak nemůže žít ani bez rodiny ani bez psaní…

Elif Şafak je také autorkou knihy *The Hapiness of Blond People* (Penguin, 2011; *Štěstí blond lidí: Osobní meditace o nebezpečích identity*) a několika dalších studií, sbírek esejů (pouze v turečtině).

PROČ JI ČÍST?

Elif Şafak se nespokojí s psaním příběhů nebo vykreslováním životů „typických Turků". Autorka jde dál, zkoumá lidské vlastnosti, osudy, tradice a emoce veškerého druhu tak, že když potom smíchá obě části, tedy literární fantazii a rešerše, získá poutavé studie lidských osudů převedené do jazyka, kterému rozumí všichni. Nastavuje tak zrcadlo určitým společenským jevům a vlastně malými krůčky mění okolní svět.

Neexistuje něco jako typický čtenář knih Elif Şafak. Její knihy si kupují intelektuálové, ženy v domácnosti, hospodyně, které je pak dají číst svým mužům. Elif Şafak přemýšlí o věcech v rámci jejich duality, ukazuje obě strany mince a nechává prostor pro vlastní úsudek čtenářů. Upřímně, málokdy mi začne bušit u regálu s novinkami v knihkupectví srdce tak, jako když vidím novou knihu této autorky…

Zatím nevyšel žádný překlad knih Elif Şafak v češtině. Docela se divím, protože její knihy se čtou velmi dobře a zahrnují komplexní pohled na společensky ožehavá témata. Autorka nepopisuje, není subjektivní, je přímá. Možná právě proto budí její romány takový ohlas. (Více na *http://www.elifshafak.com/*.)

HANA MOUALLA
www.hanamoualla.cz
literární recenzentka, Istanbul

LENKA HANZLÍKOVÁ *lenka.hanzlikova@mlp.cz*

Knihy v pohybu

Městská knihovna v Praze poskytuje knihovnické a informační služby v 42 kamenných a dvou pojízdných knihovnách. Fond tvoří zhruba 2,2 mil. knihovních jednotek, každý rok knihovnu aspoň jednou využije více než 180 000 registrovaných čtenářů a fyzicky ji navštíví na 2,4 mil. lidí. „Volný průtok" čtenářů i dokumentů napříč celou sítí byl jeden z dlouhodobých strategických cílů ve službách knihovny. Snaha byla z uživatelského hlediska dovršena v prvním čtvrtletí roku 2012, kdy „nové" rezervace přinesly možnost zvolit si pobočku, kde si chce zájemce vybranou knihu půjčit.

JEDNA KNIHOVNA

Když v roce 1992 vzniklo v Městské knihovně v Praze (MKP) Oddělení automatizace (dnes Oddělení informačních technologií) a do jeho vedení byl jmenován současný ředitel knihovny RNDr. Tomáš Řehák, začal se odvíjet příběh snahy o propojení celé knihovní sítě v jeden funkční celek. Protože nárokům knihovny s velmi živým provozem, desítkami poboček a stovkami obslužných míst nevyhovoval žádný tehdy dostupný automatizovaný systém, rozhodlo se vedení knihovny jít cestou neprozkoumanou a investovat finance i lidskou práci do vývoje knihovního systému vlastního. Takového, který by dokázal „pojmout" automatizaci všech poboček i vizi jednotných knihovnických služeb napříč celou sítí. Systém MKP používá dodnes a stále se jmenuje Koniáš (ajťáci mají zvláštní smysl pro humor).

Automatizace knihoven v síti MKP začala v roce 1998 Ústřední knihovnou, a završena byla v roce 2009 pobočkou Dejvice. Postupnou automatizací čtenáři získávali přístup ke stále větší části fondu. A to hlavně díky prostupnosti čtenářského průkazu napříč všemi pobočkami – jedno čtenářské konto včetně jeho správy on-line pro jednoho čtenáře a celou MKP. Přesto i v roce 2009 čtenářům k dokonalosti služeb knihovny stále něco chybělo.

Možnost vrátit knihy půjčené v jedné pobočce v kterékoli jiné by podle průzkumu služeb mezi čtenáři MKP z roku 2009 uvítalo 66 % z nich. Přání se tak umístilo na krásném druhém místě hned za schopností knihovny mít dostatek zajímavého fondu vždy a pro všechny. Už od prosince 2009 ho začala knihovna postupně plnit, když čtenářům umožnila vracet knihy ze všech poboček v Ústřední knihovně a v Dejvicích. S rokem 2010 se služba rozšířila do celé sítě, a záhy se stala tou nejoblíbenější vůbec. Ani potom to ale nebylo úplně dokonalé.

Možnost půjčit si knihu z jiné pobočky v té, kterou mám nejblíže/nejlépe dostupné, by podle stejného průzkumu uvítalo 53 % čtenářů. Vzhledem k poměrně vysoké náročnosti na zabudování služby do systému (Koniáš, on-line katalog) se čtenářské přání splnilo až v březnu roku 2012, kdy byla spuštěna služba „rezervace s dovozem". Směrem ke čtenáři je princip zcela jednoduchý – čtenář si při zadávání rezervace zatrhne z výběru poboček tu, na které si chce titul půjčit, a je na knihovně, aby mu jeho přání splnila. Ať už svazkem, který je jinde přítomný ve volném výběru, nebo svazkem odchyceným při vracení. Rezervace s dovozem je placená služba, za každou splněnou rezervaci čtenář zaplatí 10 Kč.

Foto Petr Macháček

Zítra už mohou být jinde

JEDEN FOND

Strategie MKP do roku 2015 praví, že jednou z cest k vyváženému doplňování fondu je „nechápat přiřazení svazku jedné konkrétní pobočce jako trvalé a pracovat s ním jako s nástrojem průběžné profilace fondu".[1] Dá se říci, že s nástu-

Foto Petr Macháček

Jedna pobočka? Spíše jeden fond!

pem „všudevracení" bylo toto strategické prohlášení v mnohém překonáno a v současné době je nutné chápat množinu fondů jednotlivých poboček MKP jako jeden celek, jako fond Městské knihovny v Praze.

Cesta, kterou jsme k tomuto rozhodnutí dospěli, byla poměrně přímá. Co se z pohledu čtenáře zdá jednoduché – vrátím si, kde se mi to hodí –, pro knihovnu znamená poměrně mnoho úvah jak procesy nastavit a zajistit je tak, aby vedly k vyváženému a efektivně využitému fondu, srozumitelné nabídce pro čtenáře i omezení převozů mezi pobočkami.

Po několika měsících zkušebního provozu služby „vracení všude (všudevracení)", kdy se knihy důsledně vracely na „domácí" pobočku, bylo rozhodnuto, že knihy začnou „těkat". Tedy, že zůstanou na té pobočce, kde je čtenář vrátí. Opatření mělo za cíl snížit počet převozů a zároveň částečně vložilo rozhodnutí o výskytu daného exempláře v síti do rukou čtenáře.* Knihovna rozvíjí nástroje k tomu, aby se dal tento stav částečně upravovat právě s ohledem na profilaci poboček, složení i efektivní využití fondu.

Proměněný náhled na fond se začíná pomalu promítat i do dalších činností. Posun čeká nejen akvizici a s tím spojenou evidenci fondu (nákup do fondu Městské knihovny v Praze, nikoli poboček), ale i distribuci a technické zpracování novinek. Podobně už se změnil pohled na připisování darů, posuzování svazků do oprav či k odpisu, které se z velké části děje centrálně a odstraňuje tak nebezpečí různého, někdy až zcela protichůdného, hodnocení knihy na různých místech sítě MKP (v jedné pobočce navrhují knihu k vyřazení, na druhé může chybět…).

POHLEDEM ČTENÁŘŮ

Služby velmi náročné na přípravu a realizaci jsou z pohledu čtenáře vlastně zcela jednoduché:

a) mám jeden čtenářský průkaz a jedno čtenářské konto;
b) půjčuji si tam, kde se mi to hodí;
c) vrátím, kde potřebuji;
d) rezervuji si knihy pro své pohodlí.

Jsme přesvědčeni o tom, že tak to má být.

* Výjimku tvoří svazky ze specializovaných oddělení.

ODKAZY:

1) Strategie Městské knihovny v Praze do roku 2015. Městská knihovna v Praze: Praha, 2007. s. 27. ISBN 978-80-85041-00-2.

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

JUDr. Tereza Danielisová – Městská knihovna v Praze **Helena Dehnerová** – Místní knihovna Pavla Křížkovského Holasovice **Lenka Hanzlíková** – Městská knihovna v Praze **Irena Koźmińska** – Nadace ABCXXI – Celé Polsko čte dětem **Miloslav Linc** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně **Hana Moualla** – literární recenzentka, Istanbul **Elżbieta Olszewska** – Nadace ABCXXI – Celé Polsko čte dětem **PhDr. Marcela Petrovičová** – Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Praha **Bc. Jana Poláčková** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně **Mgr. Petra Sedmíková** – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Ústav Blízkého východu a Afriky **Mgr. Eva Svobodová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Od Večerníčku až k Nekonečnému příběhu

Knihovna Jiřího Mahena v Brně

V Knihovně Jiřího Mahena v Brně již čtvrtým rokem působí Centrum dětského čtenářství. Za cíl si klade podporu dětského čtenářství, a to hned na několika frontách. Připravuje pořady pro děti i pro odbornou veřejnost zejména z Jihomoravského kraje. Jeho vznik vyvolala potřeba centra, které by na Moravě zajišťovalo a koordinovalo aktivity na podporu čtenářství, a snaha zprostředkovat významné vzdělávací aktivity regionům a přivést zajímavé a známé osobnosti.

Ani v roce 2012 jsme nezaháleli a v jeho první polovině jsme připravili zajímavé akce jak pro děti, tak i pro odbornou veřejnost. Nadále spolupracujeme s Pedagogickou a Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, zájemcům rozesíláme e-bulletin s informacemi nebo od pedagogů sbíráme zpětné vazby z proběhlých besed. Kromě toho jsme ovšem realizovali několik větších projektů, s nimiž bychom vás rádi seznámili.

Pro knihovnice z dětských oddělení knihoven jsme připravili v průběhu jara dva semináře. První proběhl 6. 3. 2012 a jeho tématem byly *Večerníčky*. Našimi hosty byli dramaturg Večerníčku a animované tvorby v České televizi Miloš Zvěřina a vedoucí literární a dramatické redakce Českého rozhlasu Brno PhDr. Tomáš Sedláček. Oba pánové dokázali odhalit zákulisí přípravy Večerníčku a Hajaji a nenechali si pro sebe snad žádné tajemství. Věděli jste například, že první díl seriálu se málokdy točí skutečně jako první? Důvodem je, že výrobní tým se musí nejprve sehrát a sladit. První vyrobený díl bývá většinou nejslabší, a proto se nasazuje doprostřed seriálu.

Kromě nich své besedy představila řada kolegyň z blízkých i vzdálenějších knihoven. Letěli jsme společně s krtkem raketou, s pejskem a kočičkou vařili dort nebo s Žížaláky řádili na zahradě. Ukázalo se, že téma Večerníčku je velmi rozsáhlé a inspirativní, a celkový zájem o tento seminář předčil všechna naše očekávání. Návštěvnost byla totiž více než dvojnásobná oproti seminářům jiným.

Druhý seminář *Chceme dětem číst IV*, který proběhl v termínu 24.–25. 4. 2012, se věnoval německy psané literatuře pro děti a mládež.

Foto archiv knihovny

Královna knih

Německy píšících autorů je totiž opravdu hodně, jen u nás nejsou příliš známí a stojí ve stínu Karla Maye a Michaela Endeho. První den byl zaměřen na teoretické příspěvky. Shrnutí dějin německy psané literatury pro děti představila PhDr. Jana Baroková z Katedry německého jazyka a literatury pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Dalším přednášejícím byl Dr. Jan Koten, člen fanouškovských spolků a pořadatel srazů Přátel Karla Maye, který hovořil o životě a díle K. Maye. Důkazem, že je skutečným znalcem a obdivovatelem tohoto spisovatele, byla řada detailů a historek, jimiž své vyprávění doplnil (věděli jste, že dvě ze tří nejslavnějších zbraní Divokého západu nikdy neexistovaly?). PhDr. Tamara Bučková vyprávěla o životě a díle Michaela Endeho. Současné

Šňůrka pro prvňáčka

německé autory píšící fantasy představil Libor Marchlík z nakladatelství Fantom Print. Ukázalo se, že i v současnosti existuje velké množství spisovatelů, kteří tvoří ve velkém a dokáží oslovovat mladé čtenáře. Nicméně do České republiky se dostává stále jen zlomek toho, co v Německu a Rakousku vychází.

Druhý den byl věnován ukázkám besed a pořadů jednotlivých knihoven. Vyšlo najevo, že v knihovnách se dělají většinou souhrnné pořady o dobrodružné literatuře našich sousedů, jednotliví autoři jsou zastoupeni méně. Nejvděčnějším spisovatelem je pak zřejmě Karel May, který se v programu objevil hned dvakrát. Mluvilo se i o rakouském spisovateli Thomasi Brezinovi, který díky několika stovkám vydaných knížek patří mezi nejplodnější dětské spisovatele vůbec.

O semináře Centra je stále zájem

Své snahy ovšem cílíme nejenom na odbornou veřejnost, ale i přímo na dětské čtenáře. V rámci projektu SKIP *Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka* jsme připravili celoroční program nazvaný *Šňůrka pro prvňáčka*. Ve spolupráci se základními školami jsme přichystali nejprve úvodní setkání v knihovně, kde se děti setkaly s královnou knih, která následně v průběhu zimy a jara docházela do školy a povídala si s dětmi o čtení a představovala jim zajímavé knihy. Díky tomu nejde o jednorázovou akci, ale o systematickou podporu čtenářství – a knížkám tak „unikne“ jen málokterý ze začínajících čtenářů. Oproti předchozím ročníkům nastala letos malá změna, která způsobila při psaní zpráv a hodnocení velké gramatické problémy se změnou „y“ a „i“ – ke královně knížek přibyl totiž i král. V průběhu června se prvňáčci účastnili slavnostního programu nazvaného *Klíčování*, kde obdrželi klíč od království knížek a další drobné odměny.

Semináře doprovázejí praktické ukázky

Pro žáky druhého stupně jsme připravili cyklus besed se spisovateli žánru science fiction a fantasy, který je u mladé generace velmi oblíbený. Spisovatelé představili svou tvorbu i zákulisí vlastního psaní. Na projekt bude navazovat tematická literární soutěž. Navíc vzniká spolupráce s Památníkem písemnictví na Moravě, která bude zahrnovat nejenom kurzy tvůrčího psaní, ale i koordinaci v rámci literárních soutěží.

I na podzim chystáme zajímavé akce. Kromě již zmíněné literární soutěže to bude další seminář 17.–18. 10. 2012, jehož tématem budou horory a strašidelné historky. Pokud vás činnost Centra dětského čtenářství zaujala, můžete se přesvědčit na vlastní oči a uši, co je na našem holedbání pravdy. Pokud věříte v konec světa, neváhejte, žádný další seminář byste už stihnout nemuseli ☺.

Pokud by ovšem konec světa nenastal, budeme připraveni i tak. Brousíme si zuby na soutěžní přehlídku pořadů OKNA a chystáme i další semináře, jejichž témata zatím usilovně hledáme tak, aby byla přínosná pro co největší počet knihovníků. A můžete se vsadit, že tím to zdaleka neskončí!

MILOSLAV LINC *Roggeveev@seznam.cz*

Z knihoven…

Pohádky pod oblohou už popáté

Co říci o pohádkách? Kdyby o nich bylo napsáno tisícem moudrých lidí tisíc moudrých knih, nebylo by v nich více než, že jsou tu s námi od pradávna a velmi dlouho s námi zůstanou. Nemohou žít bez nás a nám se těžko žije bez nich.

Knihovna Františka Kožíka a Dům kultury Uherský Brod připravily pro všechny děti, které si chtěly zpříjemnit prázdniny, zábavné odpoledne plné pohádek, sportovních soutěží, kreslení a spousty legrace. Pohádkové *Šmoulí odpoledne* se uskutečnilo ve Hvězdárně Domu kultury v Uherském Brodě ve středu 22. srpna 2012.

Jak už název akce napovídá, pohádky se mohou číst doma, ale také pod širým nebem, což je jistě lákavé pro všechny děti, které nebaví prosedět prázdniny doma u počítače nebo u televize. I s knížkou se dá vyrazit ven, ať už se s ní posadíte na náměstí na lavičku, do parku nebo ven do přírody, třeba do lesa nebo na louku, ale také velmi netradičně ve hvězdárně.

Aby byl program ještě pestřejší, pohádky děti nejen poslouchaly, ale aktivně se podílely na netradičním pohádkovém sportovním klání v těchto disciplínách: *Siláků pětiboj*, *Šmoulinčino kreslení*, *Koumákův superkvíz*, ale také velmi oblíbené *Mlsounovo opékání špekáčků*.

Zajisté nechyběla ani zakuklená popletená pohádka a divadelní představení pohádky *O veliké řepě*, kterou si zahrály děti úplně samostatně bez nápovědy dospělých.

Odpoledne bylo opravdu skoro jako jedna velká pohádka – jen postavy a příběhy se měnily. Je ale jasné, že i při takové činnosti, jako je sledování a poslouchání pohádek, dětem vytrávilo. Po pohádkové *Šmoulí olympiádě* si určitě každý rád na ohni opekl špekáček.

Pohádkové odpoledne pod oblohou proběhlo již popáté, v odpoledním třicetistupňovém vedru přišlo rekordních 120 nadšenců.

Foto archiv knihovny

Za kolektiv Knihovny Františka Kožíka Uherský Brod zdokumentovala

VĚRA LOVECKÁ

Soutěž O nejkrásnější obálku knihy

Místní knihovna Hostouň vyhlásila 6. ročník dětské výtvarné soutěže O NEJKRÁSNĚJŠÍ OBÁLKU KNIHY.

Každý účastník si podle vlastního výběru zvolí svou oblíbenou knížku a navrhne jí vlastní originální obálku. Obálka musí mít všechny náležitosti – název knihy a jméno autora. Děti mohou použít různé materiály a techniky – tempery, pastelky, látky, vlnu, korálky atd.

- Soutěž probíhá od **1. září 2012**.
- Poslední práce bude knihovna přijímat ve středu **12. prosince 2012**.
- Během ledna 2013 vybere knihovna společně s odbornou komisí vítěze.
- Pro vítěze je připravena odměna.
- Děti, které ještě neumějí psát, budou obálku pouze kreslit.
- Velikost obálky – mateřská škola čtvrtka formátu A5, základní škola čtvrtka formátu A4, na zadní straně musí být nalepeno jméno, věk a adresa soutěžícího.

O výstavě všech knižních obálek a o vyhodnocení soutěže bude knihovna informovat na svých internetových stránkách *www.hostoun.knihovna.cz*, případné dotazy zodpoví na e-mailu: *hostoun@volny.cz*.

Hotový návrh obálky je možné odevzdat v knihovně – každou středu od 17.00 do 18.30 hod. nebo zaslat na adresu **Obecní úřad Hostouň Knihovna – Karolína Svatošová, Kladenská 119, Hostouň, 273 53.**

PTEJTE SE KNIHOVNY

DOTAZ: Byl kůň sv. Václava hřebec, nebo klisna? Používali se ve středověku obecně a v boji hřebci či klisny? (Kategorie dotazu: Historie a pomocné historické vědy. Biografické studie; datum zadání 7. 12. 2009)

ODPOVĚĎ: Samotný život knížete Václava je obestřen rouškou tajemství. Vše, co o něm víme, pochází z pozdějších pramenů. V žádné níže uvedené publikaci jsme zmínku o koni knížete Václava nenalezli. Legendy poukazují na to, že sv. Václav byl dobrým jezdcem. Patron české země bývá často zobrazován jako jezdec na koni, jako takový často doprovázen dvěma anděly. Nejznámějším ztvárněním jezdecké sochy sv. Václava je Myslbekova socha na Václavském náměstí v Praze. V tomto případě je kůň svatého Václava hřebec. Modelem pro sochu koně stál J. V. Myslbekovi sedmiletý černý vojenský hřebec Ardo *(http://www.rodinaonline.cz/archiv/2002/39/sv_vaclav.htm)*.

Ve středověku byl kůň velmi ceněným majetkem. Chovu koní byla věnována značná pozornost, neboť kůň byl nepostradatelný ve vojenství, dopravě a lovu. Historii užití koně ve středověké společnosti popisuje kniha: DUŠEK, Jaromír. Kůň ve službách člověka: (středověk). 1. vyd. [Jílové u Prahy]: Apros, 1995. Při výběru vhodného koně pro lovecké, turnajové a vojenské účely záleželo především na vlastnostech a tělesné konstrukci koně. Z dochovaných zdrojů je zřejmé, že koně byli rozděleni podle jejich funkčního použití (koně váleční, koně pro turnaje, koně čeledě, koně kurýrní a tažní – selské do orby, dopravní) a podle lokality chovu. Pro rytířské účely a v boji se užívali hřebci. Užití klisny jako rytířského koně se považovalo za rytířský přestupek. Zásadou bylo, aby rytíř měl hřebce. Lidové rčení na dané téma praví: „Chceš-li být šťastný v lásce, chovej hřebce, který je rychlý v závodě a statečný v boji."

Více se můžete o koních ve středověku dočíst v již zmíněné knize Jaromíra Duška.

POUŽITÁ LITERATURA:

— DUŠEK, Jaromír. Kůň ve službách člověka: (středověk). 1. vyd. [Jílové u Prahy]: Apros, 1995.
— OBRAZOVÁ, Pavla. Svatý kníže Václav: Maior Gloria. 1. vyd. Praha; Litomyšl: Paseka, 1994.
— Svatý Václav a jeho odkaz v dějinách: (929–1999): výstava k 1070. výročí úmrtí sv. Václava a závěru 2. tisíciletí křesťanské éry, Plzeň 1999. V Plzni: Západočeské muzeum, 1999.
— Přemyslovci : budování českého státu. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009.
— PIŤHA, Petr. Svatý kníže Václav. 1. vyd. České Budějovice: Poustevník v nakl. Studio Gabreta, 2003.

PRÁVNÍ PORADNA

LZE ČTENÁŘŮM V KNIHOVNĚ UMOŽNIT KOPÍROVÁNÍ NOTOVÝCH ZÁZNAMŮ VOLNÝCH HUDEBNÍCH ČI HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH DĚL, POKUD KONKRÉTNÍ VYDÁNÍ TOHOTO DÍLA JE MLADŠÍ 50 LET?

V souladu s § 30a autorského zákona (dále AZ) je možné v knihovnách pořizovat tiskové rozmnoženiny autorských děl. Jednak tak mohou činit čtenáři samoobslužně, jednak lze takovou službu poskytovat čtenářům na objednávku za podmínky, že je řádně zaplacena odměna podle § 25 AZ. Z tohoto pravidla je však stanovena výjimka týkající se notových záznamů děl hudebních či hudebně dramatických, jejichž tiskové rozmnožování bez souhlasu autora povolené není.

Paragraf 28 AZ, který upravuje užití volných děl, stanoví, že díla, u kterých uplynula doba trvání majetkových práv, může každý bez dalšího svolení volně užít. To platí i pro rozmnožování notových záznamů. Obecně platí, že majetková práva trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Doba trvání majetkových práv se počítá vždy od prvého dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání.

Kromě práv autora se k notovému záznamu váže též právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu, které trvá 50 let od vydání díla. Toto právo nakladatele je právem souvisejícím s právem autorským. Jde o právo čistě majetkové a na rozdíl od práva autora **nezahrnuje právo nakladatele dílo užít ani poskytovat právo k užití**. Z toho důvodu ani není třeba souhlasu nakladatele k užití díla, včetně užití rozmnožováním, pokud jde o dílo jinak volné, a to ani v případě, že nakladatel toto dílo vydal v posledních 50 letech.

Z výše uvedeného platí jedna výjimka, a to případ, kdy by nakladatel vydal dílo, k němuž již uplynula doba trvání majetkových práv, ale které dosud nebylo zveřejněno. V takovém případě by nakladatel nebo jiný první zveřejnitel měl práva v rozsahu, v jakém by je měl autor, a to po dobu 25 let od takového zveřejnění. Po tuto dobu by též nebylo možné notové záznamy rozmnožovat bez souhlasu zveřejnitele. Právo nakladatele je povinně kolektivně spravované. Pravidla pro rozúčtování vybraných odměn stanoví ustanovení § 104 odst. 2 AZ.

Závěr: Je možné kopírovat notové záznamy, pokud od smrti autora uplynulo více než 70 let, a to i v případě, že konkrétní vydání je mladší 50 let.

JUDR. TEREZA DANIELISOVÁ

LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN

Údaje o počtu obyvatel byly čerpány z portálu Veřejná správa on-line – *http://mesta.obce.cz*

BUČOVICE / 6309 obyv., okres Vyškov
Městská knihovna Bučovice změní své jméno. U příležitosti 130. výročí založení ženské pěvecké a vzdělávací jednoty Osvěta a k poctě její zakladatelky a předsedkyně spolku ponese jméno Anny Šperkové. Ta v květnu 1882 ženskou pěveckou a vzdělávací jednotu Osvěta založila. Kromě činnosti pěvecké a hudební se Anna Šperková snažila vychovávat zdejší ženy „četnými přednáškami a recitacemi z děl našich literátů". Při spolku vznikala také knihovna, kterou sestavovaly členky ze svých i jiných darů.
Mladá fronta DNES – jižní Morava, 30. 7. 2012

DĚČÍN / 53 938 obyv.
Čtenáři z Děčína se mohou těšit na novou knihovnu. Vyrostla na břehu Labe u Tyršova mostu a včera byla po více než rok trvajících stavebních pracích dokončena. Elegantní budovu navrhl architekt Tomáš Šantavý, který si zajímavě pohrál s fasádou. Ta totiž připomíná loď, ale i knihy založené v regálech. Vybudování knihovny přišlo na zhruba 154 milionů korun. Kromě půjčovny knih v ní bude infocentrum a bufet, k dispozici je i prostor pro pořádání kulturních akcí.
Mladá fronta DNES – severní Čechy, 12. 7. 2012

HAVÍŘOV / 81 700 obyv.
Dětské oddělení Městské knihovny v Havířově pořádalo výtvarnou akci pod názvem *Mikeše, Pašíka a jiná zvířátka najdete jen v Ladových pohádkách*, která se konala na počest 125. výročí narození českého ilustrátora Josefa Lady. Letos, při příležitosti 3. ročníku tohoto projektu, se v dětském oddělení ve Šrámkově ulici sešlo 140 prací dětí ze základních a mateřských škol města Havířova. Výtvarná akce je připomenutím výročí ilustrátorů a poprvé proběhla v roce 2010, kdy slavil své 80. narozeniny ilustrátor Adolf Born. V roce 2011 děti vystřídaly Macha a Šebestovou za postavičku Krtka a jeho přátel, jejichž tvůrce Zdeněk Miler slavil 90 let. Cílem těchto výtvarných projektů je dětem přiblížit ilustrátory knih, jejich tvorbu a zároveň nabídnout veselejší formu čtení spojenou s výtvarnou zábavou.
Havířovský deník: U nás doma, 2. 7. 2012

CHOMUTOV / 52 084 obyv.
Akce prázdninové malování probíhá do 31. srpna ve studovně chomutovské knihovny a zúčastnit se jí mohou všechny děti, které rády malují. Každý týden bude vyhlášeno jiné téma a nejpovedenější obrázky budou odměněny dárkem.
Chomutovský deník: Servis-kultura, 2. 7. 2012

LITVÍNOV / 28 622 obyv., okres Most
Celé prázdniny je v hale Městské knihovny v Litvínově pro návštěvníky připravena výstava různých druhů a tvarů ořezávátek Jarmily Křížové – *Čím ořezáváme tužky dnes a dříve*. Zítra od 13 hodin se uskuteční pokračování úspěšné akce *Malování s Pavlem Lakomým*. Kurz bude pokračovat i přes letní prázdniny.
Mostecký deník: U nás doma, 9. 7. 2012

NEJDEK / 8238 obyv., okres Karlovy Vary
Prázdninový program v dětském oddělení knihovny v Nejdku nabízí všem zájemcům řadu výtvarných dílen a her. V pondělí 16. července zde proběhne akce nazvaná *Obrázky do oken – hrátky s papírem*. Obsahem dílny bude výroba papírových ozdob. O prázdninách bude dětské oddělení knihovny otevřeno každé pondělí od 10 do 12 a od 13 do 17 hodin. Kdo by měl zájem si dále něco pěkného vyrobit, může hned 23. července. Proběhne zde také malování na kameny. Cena jedné výtvarné dílny bude třicet korun.
Karlovarský deník: Karlovarsko, 14. 7. 2012

PROSTĚJOV / 49 868 obyv.
Chobotničky z papíru vyráběly včera odpoledne na akci s názvem *Den šikulů* děti, které se svými rodiči navštívily prostějovskou městskou knihovnu. Knihovnice pro ně tvořivou dílnu připravily letos již počtvrté.
Mladá fronta DNES – Olomoucký kraj, 26. 7. 2012

SOKOLOV / 25 748 obyv.
Oddělení pro děti a mládež Městské knihovny v Sokolově zve každý čtvrtek v červenci a srpnu od 13 do 17.30 hodin na akce s názvem *Prázdniny bez nudy*. Ve čtvrtek 12. července se akce jmenuje *Veselá trička* a začne ve dvou termínech, od 13 a 15 hodin. Počet míst je omezen, a děti se proto musejí hlásit předem v dětském oddělení.
Sokolovský deník: Sokolovsko, 11. 7. 2012

VYŠKOV / 22 374 obyv.
Trička jako vystřižená z halucinogenního vesmíru, tak vypadá sypaná batika. Právě tuto techniku si minulý týden vyzkoušely děti z Vyškova v Knihovně Karla Dvořáčka. Trička vymáchaly ve vodě se solí, vyždímaly a rozložily na igelitovou podložku. Poté připravené oblečení posypaly práškovou barvou, zabalily je do mikrotenového sáčku a takto vložily do mikrovlné trouby. Nakonec bylo nutné trička ještě zafixovat v octové vodě.
Vyškovské noviny: Kultura, 27. 7. 2012

Připravila **RENÁTA SALÁTOVÁ**

LISTOPAD

1. 11. 1907 tedy před 105 lety zemřel **Alfred Jarry** (*1873), francouzský spisovatel předchůdce surrealismu, proslulý zejména sérií satirických her o *Králi Ubu* či prózami *Nadsamec* a *Messalina*.

1. 11. 1972 tedy před 40 lety zemřel kontroverzní americký básník a esejista **Ezra Pound** (*1885), autor monumentálního básnického cyklu *Cantos*.

5. 11. 1862 tedy před 150 lety se narodil německý prozaik a dramatik **Gerhard Hauptmann** (†1946), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1912), autor her *Před východem slunce*, *Tkalci*, *Krysy*, *Potopený zvon* či *Před západem slunce*, románu *Blázen v Kristu Emanuel Quint* či novely *Kacíř ze Soany*.

6. 11. 1952 tedy před 60 lety se narodil americký prozaik a scenárista **Michael Cunningham**, který se proslavil (úspěšně zfilmovaným) románem *Hodiny* (Pulitzerova cena); česky vyšly dále romány *Domov na konci světa*, *Vzorové dny* a *Za soumraku*.

8. 11. 1847 tedy před 165 lety se narodil autor proslulého hororového románu *Dracula*, irský spisovatel **Bram Stoker** (†1912); *Dracula* se stal námětem mnoha filmů, pokračování, variací i parodií nebo úspěšného muzikálu Karla Svobody.

9. 11. 1877 tedy před 135 lety zemřel **Karel Sabina** (*1813), český politik, publicista, kritik, básník, dramatik a prozaik, dnes známý především jako libretista Smetanových oper *Braniboři v Čechách* a *Prodaná nevěsta* a nechvalně také tím, že byl spolupracovníkem rakouské tajné policie.

10. 11. 1887 tedy před 125 lety se narodil **Arnold Zweig** (†1968), německý prozaik, autor např. románu *Spor o seržanta Grišu*.

10. 11. 1897 tedy před 115 lety se narodil **Georges Bataille** (†1962), francouzský prozaik a esejista, zabývající se zejména erotikou a mystikou v dílech jako *Erotika*, *Modré z nebe*, *Literatura a zlo* či *Prokletá část*.

10. 11. 1902 tedy před 110 lety se narodil **Záviš Kalandra** (†1950), český publicista a historik, autor např. studie *České pohanství*; byl odsouzen k trestu smrti v procesu s Miladou Horákovou a popraven.

10. 11. 2007 tedy před 5 lety zemřel americký spisovatel **Norman Mailer** (*1923), autor beletristických děl a reportážních románů (tzv. nový žurnalismus), dvojnásobný nositel Pulitzerovy ceny *(Armády noci a Katova píseň)* a Národní knižní ceny *(Armády noci);* mezi jeho další díla patří např. *Nazí a mrtví*, *Americký sen*, *Co děláme ve Vietnamu?*, *Oheň na Měsíci*, *Dávné večery*, *Duch děvky*, *Lesní zámek aneb Hitlerův přízrak* či biografie slavné herečky *Marilyn*.

11. 11. 1922 tedy před 90 lety se narodil americký prozaik **Kurt Vonnegut**, **Jr.** (†2007), autor satirických postmoderních románů, často s prvky sci-fi, např. *Mechanické piano*, *Groteska* či *Jatka č. 5*.

12. 11. 2007 tedy před 5 lety zemřel americký prozaik a dramatik **Ira Levin** (*1929), autor románů *Rosemary má děťátko*, *Stepfordské paničky*, *Hoši z Brazílie* a *Někdo se dívá*, které byly zfilmovány.

13. 11. 1912 tedy před 100 lety zemřela **Teréza Nováková** (*1853), česká prozaička a představitelka ženského emancipačního hnutí.

14. 11. 1907 tedy před 105 lety se narodila švédská spisovatelka **Astrid Lindgrenová** (†2002), jedna z nejslavnějších a nejúspěšnějších autorek literatury pro děti a mládež. Nejznámějšími knihami jsou *Pipi Dlouhá punčocha* a *Děti z Bullerbynu*, dále např. *Ronja, dcera loupežníka*, *Emil Neplecha*, *Bratři Lví srdce* či *Karkulín ze střechy*. Její knihy byly přeloženy do šedesáti jazyků a bylo podle nich natočeno přes čtyřicet filmů. Sama autorka psala i filmové a divadelní scénáře. Od roku 1967 je udělována Cena Astrid Lindgrenové.

16. 11. 1717 tedy před 295 lety se narodil **Jean Le Rond d'Alembert** (†1783), francouzský osvícenský filosof a matematik, spoluvydavatel a spoluautor *Encyklopedie*.

16. 11. 1922 tedy před 90 lety se narodil portugalský spisovatel **José Saramago** (†2010), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1998), z jehož díla vyšly česky romány *Baltasar a Blimunda*, *Slepota* a *Kain*.

17. 11. 1917 tedy před 95 lety se narodila česká spisovatelka **Fan Vavřincová**, autorka humoristických knížek *Eva tropí hlouposti* či *Taková normální rodinka*, zpopularizovaných filmem a televizním seriálem.

18. 11. 1847 tedy před 165 lety se narodila **Eliška Krásnohorská** (†1926), česká básnířka a prozaička, propagátorka ženské emancipace, překladatelka, kritička a libretistka oper Smetanových (*Hubička*, *Tajemství*, *Čertova stěna* a *Viola*, kterou Smetana už nedokončil) či Fibichových *(Blaník)*, autorka moralizujících próz, zejména pro dospívající dívky (např. *Svéhlavička*), knih i básní pro děti a mládež a dvousvazkových vzpomínek *Co přinesla léta*.

18. 11. 1922 tedy před 90 lety zemřel francouzský prozaik **Marcel Proust** (*1871), autor monumentálního sedmidílného románového cyklu *Hledání ztraceného času* (více než tři tisíce stran), za jehož druhý svazek *Ve stínu kvetoucích dívek* získal Goncourtovu cenu (1919); poslední tři díly vyšly až posmrtně, stejně jako nedokončený raný román *Jean Santeuil*.

19. 11. 1942 tedy před 70 lety zemřel (zavražděn nacisty) polský spisovatel **Bruno Schulz** (*1892), autor fantasticko-realistických povídek z židovského prostředí Haliče *Skořicové krámy* (česky také v souboru *Republika snů*).

21. 11. 1902 tedy před 110 lety se narodil **Nazim Hikmet** (†1963), turecký levicový básník a dramatik, od roku 1951 žil jako politický emigrant v Sofii, Moskvě, Varšavě a v Praze.

22. 11. 1857 tedy před 155 lety se narodil **Ferdinand de Saussure** (†1913), švýcarský jazykovědec, který svým *Kurzem obecné lingvistiky* položil základy strukturalistické lingvistiky.

22. 11. 1962 tedy před 50 lety se narodil jeden z nejznámějších současných ruských autorů **Viktor Pelevin**, autor románů *Čapajev a Prázdnota* nebo *Generation P*.

23. 11. 1792 tedy před 220 lety se narodil **Václav Kliment Klicpera** (†1859), český dramatik, prozaik a básník, jeden ze zakladatelů novodobé české dramatiky, autor více než padesáti her, především komedií, např. *Divotvorný klobouk*, *Hadrián z Římsů*, *Veselohra na mostě* či *Zlý jelen*.

25. 11. 1562 tedy před 450 lety se narodil **Lope de Vega** (†1635), španělský básník a dramatik, nesmírně plodný tvůrce – údajně napsal přes 1500 her, z nichž se zachovalo na 460; např. *Vladařka závist aneb Zahradníkův pes*, *Zázračný kavalír* nebo *Sedlák svým pánem*.

25. 11. 1922 tedy před 90 lety se narodil **Ilja Hurník**, český skladatel, klavírista, hudební pedagog a spisovatel, popularizátor klasické hudby.

26. 11. 1857 tedy před 155 lety zemřel **Joseph von Eichendorff** (*1788), německý romantický básník, prozaik a dramatik, autor slavné novely *Ze života darmošlapa*.

26. 11. 1912 tedy před 100 lety se narodil **Eugène Ionesco** (†1994), francouzský dramatik rumunsko-francouzského původu, jeden z nejvýznamnějších autorů absurdního divadla, člen Francouzské akademie od roku 1970, autor her *Plešatá zpěvačka*, *Židle*, *Nenajatý vrah*, *Nosorožec* či *Král umírá*; česky vyšly také *Střípky deníku*, román *Samotář* nebo povídky *Fotografie plukovníka*.

28. 11. 1757 tedy před 255 lety se narodil **William Blake** (†1827), anglický grafik, malíř a básník, ve své době nepříliš pochopený; jeho výtvarné i básnické dílo mělo později značný vliv na romantiky a prerafaelity, na secesi a expresionismus. Byl vyučeným mědirytcem a vytvořil ilustrace k Dantovi, Miltonovi, k Bibli a ke svým vizionářským a mystickým básním, např. *Písně nevinnosti*, *Písně zkušenosti* či *Snoubení nebe a pekla*. Česky vyšly např. výbory *Svět v zrnku písku* či *Napíšu básně kytkám na listy*.

28. 11. 1817 tedy před 195 lety se narodil francouzský prozaik **Paul Féval** (†1887), autor historicko-dobrodružných románů-fejetonů, z nichž nejslavnější jsou *Tajnosti Londýna* a především několikrát zfilmovaný *Hrbáč*.

28. 11. 1907 tedy před 105 lety zemřel **Stanisław Wyspiański** (*1869), polský dramatik a malíř, jehož nejznámějším dílem je drama *Veselka*.

29. 11. 1832 tedy před 180 lety se narodila americká spisovatelka **Louisa May Alcottová** (†1888), která se proslavila zejména autobiografickým románem *Malé ženy*.

29. 11. 1902 tedy před 110 lety se narodil **Carlo Levi** (†1975), italský malíř a spisovatel, původně lékař, autor autobiografických reportáží *Kristus se zastavil v Eboli*.

29. 11. 1907 tedy před 105 lety se narodil **Alberto Moravia** (vl. jm. Alberto Pincherle, †1990). Proslavil se hned svým prvním románem *Lhostejní* z roku 1929. Následovala dlouhá řada úspěšných děl, z nichž k nejlepším patří vedle dvou svazků *Římských povídek* zejména romány *Římanka*, *Konformista*, *Pohrdání*, *Horalka* a *Nuda*; dále jsou to např. *Agostino*, *Já + On*, *Marné ctižádosti*, *Pozornost*, *Láska manželská* či *Cesta do Říma*. Psal také dramata a eseje. Množství jeho knih bylo zfilmováno, slavné jsou např. filmové verze *Římanky* s Ginou Lollobrigidou či *Horalky* se Sophií Lorenovou, která za svůj herecký výkon získala Oscara.

30. 11. 1667 tedy před 345 lety se narodil anglický prozaik **Jonathan Swift** (†1745), autor jednoho z nejslavnějších románů světové literatury, satiry ve formě alegorie *Gulliverovy cesty*.

Portréty archiv autora

Sestavil **MILAN VALDEN**

DOTAZ: Jak švédské knihovny řeší půjčování e-knih?

Foto archiv autorky

ODPOVĚĎ: Na celém světě závratně vzrůstá počet uživatelů elektronických knih, a proto i knihovny musejí být součástí tohoto vývoje. „Co můžeme ale dělat, jsme v rukou nakladatelů a oni s námi nepočítají." Tento nářek je slyšet v mnoha zemích. „Copak v Americe, tam je všechno v pořádku a nakladatelé spolupracují, tam to funguje!" Omyl, nefunguje, protože i s americkými nakladateli jsou problémy a zdaleka ne všichni s knihovnami spolupracují. Protože se veřejnost v Americe k elektronickým knihám obrátila v hojné míře, vytváří tato situace pro knihovny ještě větší problémy. A opět je pro nářky jako dělaná. Proto mě potěšilo, že se americké veřejné knihovny dohodly průběžně ovlivňovat/lobbovat u amerických nakladatelů pomocí on-line petice na téma, proč a jak jsou knihovny důležité jako mezičlánek ve vypůjčování elektronických knih.

V Americe stále ještě 62 % společnosti neví, že se elektronické knihy dají v knihovnách půjčit. Listina plní dva účely, jednak o tom informuje a jednak funguje jako podpisová akce, která průběžně lobbuje u nakladatelů a politiků. Obsahuje již přes 11 000 podpisů – *http://ebooksforlibraries.com/*. Dobrá iniciativa, vhodná možná i pro nás v Evropě.

Nakladatelské motto, že elektronické knihy se lehce vyrábějí, ale těžce prodávají, poskytuje nakladatelům alibi pro nákladné dohody a dlouhotrvající smluvní jednání. Například ve Švédsku žádná jiná otázka nezapříčinila tolik různých zpráv a šetření, a přesto je problematika půjčování elektronických knih v začátcích, a zároveň je to ještě pořád značně ožehavé téma.

Švédský svaz knihovníků se snaží vyjednávat s nakladateli, ale stále nemohou uzavřít dohodu, přestože argumentuje tím, že obyvatelé Švédska by měli mít přístup ke všem elektronickým knihám ve švédském jazyce. Znamenalo by to přínos pro čtenářství, švédský jazyk a kulturní dědictví. „Mohli bychom se jako malá země inspirovat například vývojem v Norsku," říká Niclas Lindberg, generální tajemník Švédského svazu knihovníků.

Norská národní knihovna uzavřela smlouvu s firmou Kopinor, zastupující vydavatele, autory a další tvůrce, a 60 000 knih v norském jazyce už je elektronicky dostupných každému s norskou IP adresou. Knihovna už šest let systematicky digitalizuje sbírky norské literatury a zpřístupňuje je na *http://www.nb.no/bokhylla*. V roce 2017 bude tato služba kompletní a Norové budou mít přístup k 250 000 digitalizovaných knih. Norské knihovny a vydavatelé jsou nyní sjednocení k prospěchu všech, kteří si chtějí půjčovat elektronické knihy.

Copyright a otázky týkající se výpůjček elektronických knih ve veřejných knihovnách byly také na pořadu jednání IFLA v létě v Helsinkách. Velký vliv a význam by podle IFLA měly mít mimo jiné různé knihovnické spolky a sdružení národních a lobbujících politiků a zákonodárců tak, aby se tyto otázky dostaly na stůl zákonodárců v Bruselu a dalších mezinárodních platforem.

Je důležité zároveň hledat nástroje, které by umožnily knihovnám a archivům, aby nadále zachovaly své sbírky a podporovaly vzdělávání a výzkumu i v měnícím se světě, kde se digitální materiál rychle dostává na první místo. Přežití a budoucnost knihoven, zejména veřejných, závisí mimo jiné na vyřešení otázky, jak bez omezení umožnit půjčování digitálních obsahů svým klientům.

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury
Národní knihovny ČR

Telefonní budky v ulicích velkoměsta dostávají novou šanci. O programu *Little Free Library*, který zřizuje domečky knihoven v USA, jsme v našem časopise psali celkem nedávno, a už tu máme další, neméně zajímavý nápad. Shodou okolností je jeho rodištěm opět americký kontinent. S příchodem mobilních operátorů začaly být veřejné telefonní budky nepotřebné a pomalu upadaly do zapomenutí. Nebylo to jinak ani v New Yorku. Některé už správa města odstranila, jiné zničili vandalové, zbývající v ulicích statečně odolávaly zubu času, ale i tak chátraly. Americký architekt John Locke zjistil, že jen v New Yorku jich bylo téměř 13 700. Kolik se jich skutečně využívalo pro původní účel zůstává otázkou. Locke neztrácel čas a raději se snažil najít způsob, jak telefonní budky přetvořit na něco, co by bylo užitečné, mělo hodnotu a sloužilo veřejnosti. Rozhodl se, že je přemění na veřejné mini knihovny. Architekt navrhl a vytvořil police ve tvaru přesně zapadajícím do interiéru budky, tím vytvořil nejen možnost uložení knih, ale zároveň i jejich ochranu před nepřízní počasí. Police jsou schválně zabarvené křiklavou oranžovou barvou a knihy do těchto improvizovaných knihoven věnovali dobrovolníci z okolních čtvrtí. John Locke založil projekt na konceptu, který není ve světě žádnou novinkou – čtenáři si vyberou knihu a po přečtení ji vrátí. Pokud se vám některá zalíbí, můžete si ji nechat, ale nahradíte ji jinou knihou. Na každou poličku a na každou knihu umístil Locke viditelné logo svého projektu – Oddělení zdokonalování města, aby bylo všem jasné, že nejde o odpad, ale o projekt na zlepšení estetické a kulturní stránky města. Pokud se projekt amerického architekta uchytí, New York se změní na město literatury, kde bude možné vypůjčit si knihu doslova na každém rohu.

(Bibliotheca Universitatis – 7. roč., č. 4, Jun/ 2011–2012, s. 19–20)

Milovníci psaného i mluveného slova mají na Slovensku aktivní spolek – Literární klub ŠáLKKA, který si letos založili při Knihovně Józsefa Szinnyeiho v Komárně. Během setkání členů klubu se vedou rozhovory o literatuře a čte se z vlastní tvorby. Klub klade důraz na výstavu svých literárních i výtvarných prací, na výstavy významných osobností slovenské literatury a vede vlastní kroniku akcí. Klub se rozhodl uspořádat i literární soutěž pro mladé tvůrce s názvem *Hranice*. Více na webu knihovny *www.kjszkom.sk*.

(Bulletin Slovenskej asociácie knižníc – roč. 20, č. 1, 2012, s. 52–53)

Velkou polemiku vyvolala v Německu letos kniha *Kulturní politika, kulturní stát a kulturní dotace* (Kulturpolitik, Kulturstaat, Kultursubvention; München, Knaus Verlag, 2012, 287 s.) kolektivu čtyř autorů. Výsledkem tohoto „polemického účetnictví" je závěr, že Německo má příliš velký počet kulturních institucí a vynakládá na ně zbytečné finanční prostředky. Podle autorů knihy má Německo nejen mnoho muzeí a divadel, ale i polovina knihoven je prý zbytečná! Ušetřené peníze by se měly vynaložit na účinnější projekty. Podle tvůrců se počet veřejných knihoven od sedmdesátých let navýšil sedmkrát na 8500, ročně je vynaloženo devět miliard eur na 5000 veřejných muzeí, regionálních divadel a 1000 hudebních škol, desetkrát narostl počet kulturních festivalů atd. Autoři kontroverzní publikace volají po velké reorganizaci veřejných kulturních institucí a především po změně jejich financování. Podobné knihy vyvolávají v německé veřejnosti silný tlak na změnu kulturní politiky státu. Kulturní nabídka je prý určena stále stejnému publiku a větší část populace je vyloučena, kritika dopadá na konzervativizmus kulturních institucí. Jen těžko se obhajují státní dotace u komerčních projektů kulturního průmyslu a kulturního trhu. Autoři knihy navrhují redukce v kulturních organizacích, protože kulturní politika s mnoha hráči ztrácí tolik potřebnou dynamiku vývoje. Autoři se spoléhají na „ekonomickou životaschopnost" kultury a na nové formy kulturního podnikání bez státních dotací. Mnoho divadel a muzeí dnes zeje prázdnotou jako kostely a bez dotací by už dávno musely zavřít. Na pozadí digitální revoluce prosazují autoři myšlenku „každému dítěti tablet". Uvidíme, zda se tablet stane nejvýznamnějším nástrojem vzdělávání, je to jistě velká výzva nejen pro akademické, ale i kulturní instituce.

(Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen, Jg. 5, Nr. 2/ Juni 2012, s. 96–99)

Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese
http:// knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

ISMN : International Standard Music Number : South America, Africa, Australia, Europe, North America, Asia / text, design and layout by Siobhán Cahalan, International ISMN Agency. [ISMN : Mezinárodní standardní číslo hudebnin : Jižní Amerika, Afrika, Austrálie, Evropa, Severní Amerika, Asie.] Berlin: International ISMN Agency, 2012. 46 s. : il.
ISBN 978-92-990051-4-9 *Kka 9.423/B*

MITTROWANN, Andreas, Meinhard MOTZKO und Petra HAUKE. Bibliotheken strategisch steuern : Projekte, Konzepte, Perspektiven. [Strategické řízení knihoven. Projekty, koncepce, perspektivy.] Bad Honnef: Bock+Herchen, 2011. 167 s. : il., fot., tabulky.
ISBN 978-3-88347-281-2 *Kf 39.164*

PLEŠKEVIČ, Jevgenij Aleksandrovič. Evoljucija teoretičeskich predstavlenij o dokumente. [Evoluce teoretických představ o dokumentu.] Moskva: Paškov dom, 2011. 93 s.
ISBN 978-5-7510-0510-8 *Kd 9.354/B*

World guide to libraries 2012 / editors Marlies Janson, Helmut Opitz. 26th ed. [Světový adresář knihoven 2012.] Berlin: De Gruyter Saur, 2012. 2 sv. xx, vi, 1347 s.
ISBN 978-3-11-023548-7 *Kc 39.016, Kc 39.017*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

COURTNEY, Nancy, ed. More technology for the rest of us : a second primer on computing for the non-it librarian. [Více technologie pro nás ostatní. Druhá počítačová čítanka pro knihovníky, kteří se nezabývají informačními technologiemi.] Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2010. 172 s. : il.
ISBN 978-1-59158-939-6 *Abd 38.705*

HUGHES, Lorna M., ed. Evaluating and measuring the value, use and impact of digital collections. [Hodnocení a měření hodnoty, využívání a dopadu digitálních sbírek.] London: Facet, 2012. xvii, 181 s. : il., fot., grafy, tabulky.
ISBN 978-1-85604-720-3 *Ts 39.151*

Manuel de la numérisation / sous la direction de Thierry Claerr et Isabelle Westeel. [Příručka digitalizace.] Paris: Electre, 2011. 317 s. : il., fot., grafy, tabulky. Collection Bibliothèques.
ISBN 978-2-7654-0983-0 *Ol 38.999*

Architektura knihoven

BARCLAY, Donald A., Eric D. SCOTT. The library renovation, maintenance, and construction handbook. [Příručka pro rekonstrukci, údržbu a výstavbu knihoven.] New York: Neal-Schuman, 2011. xix, 212 s. : il., fot., tabulky + 1 CD-ROM.
ISBN 978-1-55570-717-0 *Aac 38.983*

New library buildings in Europe : documentation 2012 / ed. by Mahulena Svobodová. [Nové budovy knihoven v Evropě. Dokumentace 2012.] Prague: National Technical Library, 2012. 213 s. : barev. il.
ISBN 978-80-86504-25-4 *Aac 39.217*

Organizace knihovních fondů

CULLINGFORD, Alison. The special collection handbook. [Příručka speciálních fondů.] London: Facet, 2011. xiv, 210 s. : il.
ISBN 978-1-85604-757-9 *Scc 38.991*

KUSÁKOVÁ, Lenka. Literární kultura a českojazyčný periodický tisk (1830–1850). Praha : Akademia, 2012. 567 s. Literární řada.
ISBN 978-80-200-2034-5 *Oaab 39.162*

MUGRIDGE, Rebecca L., ed. Cooperative cataloging : Shared effort for the benefit of all. [Kooperativní katalogizace : společné úsilí ve prospěch všech.] Abingdon: Routledge, 2012. v, 185 s. : tabulky.
ISBN 978-0-415-68973-1 *Odc 39.153*

Služby knihoven

GUPTA, Dinesh and Réjean SAVARD, eds. Marketing libraries in a Web 2.0 world. [Marketing knihoven ve světě Web 2.0.] Berlin: De Gruyter Saur, 2011. xiv, 161 s. : il., grafy. tabulky. IFLA publications, 145.
ISBN 978-3-11-026331-2 *Se 38.834*

HOLT, Leslie Edmonds. Public library services for the poor : doing all we can. [Veřejné knihovnické služby pro chudé. Uděláme vše, co lze.] Chicago: American Library Association, 2010. ix, 157 s.
ISBN 978-0-8389-1050-4 *Sbd 38.840*

CHOWDHURY, Gobinda G. and Sudatta CHOWDHURY. Information users and usability in the digital age. [Uživatelé informací a využitelnost v digitálním věku.] London: Facet, 2011. xvi, 208 s. : il., grafy, tabulky.
ISBN 978-1-85604-597-1 *Sd 38.674*

KŘIKAVOVÁ, Milena. Být, nebo nebýt čtenářem. Ilustrace Viktorie Zimmermannová. Rakovník: Městská knihovna Rakovník, 2011. 24 s. : barev.il.
ISBN 978-80-260-0811-8 *Tee 9.358/B*

Připravila **EVA MACKOVÁ**

MÍSTNÍ KNIHOVNA V HOLASOVICÍCH V NOVÉM

◀ Budova knihovny
▼ Detail fresek

▲ Schodiště do oddělení pro dospělé

Oddělení pro dospělé ▶

▲ Společenská místnost

▲ Nový výpůjční pult

Foto archiv knihovny

KAMARÁDKA KNIHOVNA

Soutěž o nejlepší knihovnu pro děti

Již počtvrté mohou děti vystavit vysvědčení své knihovně

VYSVĚDČENÍ

TVÉ DĚTSKÉ KNIHOVNY

KAMARÁDKA KNIHOVNA

Jméno knihovny (název, město)

Vysvědčení vystavil/a:

Co známkuješ?	Známka
Chování *knihovnic/knihovníků k dětem*	
Český jazyk, Literatura *výběr knih, časopisů a cédéček v knihovně*	
Vlastivěda *orientace v knihovně (najdu snadno, co potřebuji?)*	
Matematika *spokojenost s otevírací dobou knihovny pro děti*	
Výtvarná výchova *jak se mi líbí knihovna (ne knihovnice☺)*	
Pracovní výchova *jaké jsou akce a programy pro děti v knihovně*	
Tělesná výchova *vzdálenost knihovny od místa bydliště*	
Informatika 1 *počet a kvalita počítačů pro děti*	
Informatika 2 *jak umí knihovnice/knihovník poradit s počítači*	

(Známkuj jako ve škole : 1 je nejlepší, 5 je nejhorší)

Jsem pravidelný čtenář knihovny

ano ☐ ne ☐

Soutěž: Nakresli nám na zadní stranu nebo na zvláštní papír návrh, jak by mohl vypadat obal tvé oblíbené knihy

PRŮBĚH SOUTĚŽE:

- přihlášení knihoven do 15. 7. 2012
- odeslat „vysvědčení" do 15. 12. 2012
- odeslat elektronický dotazník do 31. 1. 2013
- duben–květen komise navštíví nejlepší knihovny
- 1. června 2013 vyhlášení vítězů jednotlivých kategorií a zároveň nositelky titulu Kamarádka knihovna za rok 2012

více na www.kamaradkaknihovna.cz

MINISTERSTVO KULTURY

www.kamaradkaknihovna.cz